

แปลคำร้องให้สอดคล้องทำนองเดิม : ปัญหาในการแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมัน

กรกช อัดตวิริยะนุภาพ¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาปัญหาที่พบในกระบวนการแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมัน ของนักศึกษาสาขาวิชาเอกภาษาเยอรมันชั้นปีที่ 4 คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ทั้งนี้ การแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมันในงานวิจัยนี้ หมายถึง การถ่ายทอดความ จากเพลงลูกทุ่งไทยออกมาเป็นภาษาเยอรมัน โดยที่จะต้องสามารถนำบทแปลมาร้อง ตามทำนองเดิมของเพลงต้นฉบับได้ การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและ ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการแปลและเพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อันจะสามารถนำไปใช้พัฒนาการแปลและการสอนแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมัน

ผลจากการวิเคราะห์บทแปลภาษาเยอรมันจำนวนรวมทั้งสิ้น 78 บทเพลง ของเพลงลูกทุ่งไทย 16 เพลง พบว่าสามารถจำแนกปัญหาที่ปรากฏในกระบวนการแปล ได้เป็น 7 ด้าน คือ 1) ปัญหาด้านทักษะภาษาเยอรมัน 2) ปัญหาทักษะภาษาไทย 3) ปัญหา อันเกิดจากความแตกต่างระหว่างภาษาไทยกับภาษาเยอรมัน 4) ปัญหาอันเกิดจาก ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม 5) ปัญหาด้านการถ่ายทอดความหมายให้ครบถ้วน 6) ปัญหา ด้านการแปลการกล่าวซ้ำ และ 7) ปัญหาด้านการสรรคำกับโครงสร้างภาษาที่เหมาะสม สำหรับการร้อง

คำสำคัญ : 1. ปัญหาการแปล. 2. เพลงลูกทุ่งไทย. 3. ภาษาเยอรมัน.

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจําภาควิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ อีเมล korakocho@yahoo.com

Singable Song Lyrics Translation: Problems in Translating Thai Country Songs into German

Korakoch Attaviriyapunap²

Abstract

This research focuses on the analysis of problems found in the process of translating Thai country songs into German by fourth year German major students of the Faculty of Arts, Silpakorn University. Per definition, the German translated versions of Thai country songs within the framework of this project must be singable along with the original melody. The objectives of this research are to analyze problems and errors occurring in the translation process and to suggest guidelines to solve these problems. The findings should be used to develop appropriate translation methods and contribute to the teaching of the translation of Thai country songs into German.

An analysis of 78 translated texts in German of 16 Thai country songs in total has led to the findings that the translation problems can be divided into 7 categories: 1) a deficit in German language skills, 2) a deficit in Thai language skills, 3) the problems of differences between the two language systems, 4) the problems of differences between the two cultures, 5) the problems of conveying the entire message in the original text completely, 6) the problems of translating repetitions, and 7) the problems of selecting appropriate German words and linguistic structures which are appropriate for singing.

Keywords: 1. Translation problems. 2. Thai country songs. 3. German.

² Associate Professor, Ph.D. at Department of German, Faculty of Arts, Silpakorn University, Sanam Chandra Palace Campus, Nakhon Pathom, Thailand. E-mail Address: korakocha@yahoo.com

บทนำ

เพลงลูกทุ่งของไทยนั้นสะท้อนให้เห็นถึงชนมธรรมนิยมประเพณี ค่านิยม และการดำเนินชีวิตของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวชนบทได้หลากหลายแง่มุม อีกทั้งยังมักเป็นกระจกส่องภาพสังคมไทยได้เป็นอย่างดี ด้วยการหยิบยกหัวข้อต่าง ๆ ที่เป็นเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของสังคมไทยทั้งในเมืองกรุงและชนบทมานำเสนอ การแปลเพลงถือว่าเป็นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมรูปแบบหนึ่งที่นิยมแพร่หลายและเป็นภาพสะท้อนวัฒนธรรมความเป็นอยู่และวัฒนธรรมทางภาษาจากผู้คนต่างถิ่นต่างที่ (Sonsri, 2008: 61) การเลือกเพลงลูกทุ่งมาเป็นเนื้อหาสำหรับการฝึกแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาเยอรมันนับได้ว่าเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ฝึกฝนความสามารถในการสะท้อนภาพชีวิตแบบไทยเพื่อสื่อสารกับผู้พูดภาษาเยอรมันได้ อีกทั้งยังเป็นการนำเสนอแนวทางการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยที่บูรณาการกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและอาจช่วยเบี่ยงทางไปสู่การนำเสนอศิลปวัฒนธรรมแขนงนี้ของไทยในระดับนานาชาติได้ด้วย ภาควิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ริเริ่มการทำเพลงลูกทุ่งภาษาเยอรมันโดยนำเพลงลูกทุ่งภาษาเยอรมันอันประกอบด้วยบทแปลภาษาเยอรมันของเพลงลูกทุ่งไทยหรือบทเพลงภาษาเยอรมันที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อร้องกับทำนองเพลงลูกทุ่งไทยออกแสดงเผยแพร่ในหลายวาระหลายโอกาส ตลอดจนนำมาบูรณาการกับการเรียนการสอนในหลายรายวิชา³ ในส่วนที่เป็นการเรียนการสอนแปลโดยตรง ผู้วิจัยได้บรรจุหัวข้อ “การแปลเพลงลูกทุ่ง” ไว้เป็นหัวข้อหนึ่งในการเรียนการสอน “การแปลวรรณกรรม” ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 เป็นต้นมา⁴ เพื่อจะเสริมสร้างความแข็งแกร่งและเชี่ยวชาญในด้านนี้

³ ภาควิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้จัดกิจกรรมทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมที่มีการแปลเพลงลูกทุ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญมาหลายโครงการต่อเนื่องกันตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ได้แก่ โครงการ “คีตนิพนธ์ดลใจ ผลงานวัฒนธรรมไทย-โครงการ “ลิเก-ลูกทุ่งเยอรมัน สานสัมพันธ์ 150 ปี” โครงการ “ลูกทุ่งเยอรมัน เขียนสร้างสรรค์เชิงบูรณาการ” โครงการ “ลิเก-ลูกทุ่งสัมพันธ์ เยอรมัน-ไทย” อีกทั้งยังได้นำกิจกรรมเพลงลูกทุ่งภาษาเยอรมันไปพัฒนาต่อเป็นโครงการบริการวิชาการ เช่น โครงการ “สอนภาษาเยอรมันผ่านเพลงลูกทุ่ง” โครงการ “เทคนิคการร้องเพลงลูกทุ่งภาษาเยอรมัน” ตลอดจนนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนรายวิชาต่างๆ หลายวิชาด้วยกัน (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ Attaviriyapunap, 2012; Attaviriyapunap, 2014)

⁴ อันที่จริงรายวิชาแปลที่เปิดสอนในหลักสูตรอักษรศาสตรบัณฑิตนั้นมิได้ใช้ชื่อวิชาเป็น “การแปลวรรณกรรม” โดยตรง แต่จะมีรายวิชาแปล ซึ่งเป็นรายวิชาบังคับสำหรับนักศึกษารายวิชาเอกภาษาเยอรมันจำนวน 2 รายวิชา โดยวิชาแรกเน้นการแปลบทความสารคดี ส่วนวิชาที่สองเน้นการแปลงานวรรณกรรม ซึ่งหัวข้อ “การแปลเพลงลูกทุ่ง” ได้บรรจุไว้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชานี้

ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง “ปัญหาในการแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมัน” เพื่อจะได้นำผลที่ได้มาพัฒนาการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการแปลเพลงไทยลูกทุ่งเป็นภาษาเยอรมันของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถนำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมัน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการแปลเพลงลูกทุ่งไทย ตลอดจนนำแนวทางที่ได้ไปประยุกต์ในการแปลวรรณกรรมประเภทเพลงและกวีนิพนธ์ และการวิจัยในด้านที่เกี่ยวข้องต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายและวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่ศึกษาข้อมูลที่เป็นเอกสาร คือ งานแปลเพลงลูกทุ่งภาษาไทยเป็นภาษาเยอรมันของนักศึกษาวิชาเอกภาษาเยอรมัน ชั้นปีที่ 4 คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในภาคการศึกษาปลายปีการศึกษา 2556 โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รวบรวมบทแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมันที่มีอยู่เดิมในภาควิชา⁵ เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหาเบื้องต้น และใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกเพลงที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลใหม่
2. กำหนดรายชื่อเพลงที่จะใช้เป็นต้นฉบับของบทแปลที่จะเก็บข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์รวมทั้งสิ้น 16 บทเพลง เป็นเพลงสำหรับสอนในชั้นเรียน และทำงานแปลเป็นกลุ่ม จำนวน 4 บทเพลง และสำหรับทำงานแปลเดี่ยวอีก 12 บทเพลง
3. บรรยายและอภิปรายสั้น ๆ ในหัวข้อ “การแปลเพลงลูกทุ่ง” ในชั้นเรียนรายวิชา “การแปล 2” ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2556 ซึ่งมีจำนวนผู้เรียนเป็นนักศึกษาวิชาเอกสาขาวิชาภาษาเยอรมัน รวม 35 คน ให้ทำกิจกรรมกลุ่มฝึกแปลเพลงบางส่วน

⁵ ข้อมูลดังกล่าวมีที่มาจาก 2 แหล่ง คือ บทแปลจากกิจกรรมนอกชั้นเรียน คือ โครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของภาควิชาฯ ในปีการศึกษา 2554 และ 2555 และ บทแปลที่ได้จากการเรียนการสอนหัวข้อนี้ในปีการศึกษา 2555

และนำเสนอผลงานในชั้นเรียนจำนวน 4 เพลง วิจัยงานแปลของนักศึกษาและให้คำแนะนำ จากนั้นให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำเพลงนั้นกลับไปแปลให้เสร็จสมบูรณ์และส่งเป็นการบ้านในสัปดาห์ถัดไป ทั้งนี้ได้มีการแบ่งนักศึกษาออกเป็น 8 กลุ่ม แต่ละเพลงจึงมีผู้แปลซ้ำกัน 2 กลุ่ม

4. มอบหมายงานให้นักศึกษาแต่ละคนแปลเพลงลูกทุ่งเป็นภาษาเยอรมันอีก 12 เพลง โดยใช้วิธีจับสลาก แต่ละคนแปล 2 เพลง แต่ละเพลงจึงมีผู้แปลซ้ำกัน 5-6 คน ทั้งนี้ กำหนดให้ส่งภายในเวลา 1 เดือน นับจากวันที่สอน โดยกำหนดส่งงานเป็น 2 รอบ ในรอบแรกเน้นให้นักศึกษาส่งบทแปลส่วนหนึ่ง หรือร่างของบทแปลทั้งหมด ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาในการแปลที่เกิดขึ้น ในรอบที่ 2 จึงส่งงานแปลที่เสร็จสมบูรณ์

5. ตรวจสอบและวิเคราะห์บทแปลทั้งหมดของนักศึกษาในภาคการศึกษานี้ในเมืองต้น จากนั้นจึงเลือกนำปัญหาหลัก ๆ มาอภิปรายในชั้นเรียนคาบสุดท้าย ทั้งนี้ ยังคัดเลือกเพลงส่วนหนึ่งมาให้ผู้เรียนวิจารณ์ว่าชอบส่วนไหนแปลได้มากกว่ากัน แต่ไม่มีการหาข้อสรุปเพื่อสร้างสรรค์บทแปลที่ดีที่สุด

6. นำผลงานแปลทั้งหมดมาวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่ปัญหาในการแปลที่พบ เพื่อนำเสนอแนวทางแก้ปัญหา และนำเสนอวิธีการแปลเพลงทั้งหมดที่นำมาเป็นกรณีศึกษาในงานวิจัยนี้

7. จัดทำบทแปลที่สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์

เกณฑ์ในการคัดเลือกเพลงที่นำมาให้นักศึกษาแปลและเก็บข้อมูลสำหรับงานวิจัยนี้ มีการกำหนดสัดส่วนให้มีทั้งเพลงเร็วและเพลงช้า ทั้งนี้ มีการคัดเลือกทั้งเพลงเก่าและเพลงในยุคปัจจุบัน โดยส่วนหนึ่งคัดเลือกจาก “เพลงลูกทุ่งดีเด่น” ที่มีการประกาศในงานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย (Office of National Culture Commission, 1989) หรือเป็นเพลงที่เป็นตัวแทนของสังคมบ้านนอกสมัยใหม่ที่มีเนื้อหาสะท้อนชีวิตและวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ยังมีการกำหนดให้ไม่ซ้ำกับเพลงที่นักศึกษาของภาควิชาฯ เคยแปลไว้ก่อนหน้านี้ด้วย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลบทแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมันของนักศึกษาระดับปีที่ 4 วิชาเอกภาษาเยอรมัน มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา “การแปล 2” ในภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2556 จำนวน 35 คน แต่เนื่องจากการเก็บข้อมูลบทแปลทั้งที่เป็นงานกลุ่มและงานเดี่ยว จึงมีข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์รวมทั้ง 78 ส่วนงานแปล จาก 16 บทเพลง ดังรายละเอียดรายชื่อเพลง และจำนวนบทแปลในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เพลงที่คัดเลือกเป็นต้นฉบับเพื่อเก็บข้อมูล และจำนวนบทแปลที่วิเคราะห์

ชื่อเพลง	คำร้อง-ทำนอง	ศิลปิน	จำนวนบทแปล	
			งานกลุ่ม	งานเดี่ยว
1 ผ่นเดือนหก	ไพบุลย์ บุตรขัน	รุ่งเพชร แหลมสิงห์	2	
2 หัวใจผมว่าง	สุรพล สมบัติเจริญ	สุรพล สมบัติเจริญ	2	
3 คิดถึงจังเลย	นพพร เมืองสุพรรณ	นพพร เมืองสุพรรณ	2	
4 ร้องให้กับเดือน	คัมภีร์ แสงทอง	คัมภีร์ แสงทอง	2	
5 กราบเท้าย่าโม	เลิศ ศรีโชค	สุนารี ราชสีมา		6
6 คนดั่งลิ้มหลังควาย	ฉลอง ภูสว่าง	พุ่มพวง ดวงจันทร์		6
7 จำปาลีมันตัน	ชลธี ธารทอง	สายัณห์ สัญญา		6
8 ฉันทนาที่รัก	สุชาติ เทียนทอง	รักชาติ ศิริชัย		5
9 ด่วนพิศवास	สุรพล สมบัติเจริญ	ผ่องศรี วรนุช		6
10 ยาใจคนจน	สลา คุณวุฒิ	ไมค์ ภิรมย์พร		6
11 รู้ว่าเขาหลอก	กานต์ การ์ตูนงศ์	ศรินทร์รา นียากร		6
12 รักจริงให้ติงนัง	เจนภาพ จบกระบวนวรรณ	รุ่ง สุริยา		6
13 ล่องเรือหารัก	ชลธี ธารทอง	สุริยันต์ ส่องแสง		5
14 สามให้สามซ่า	ลพ บุรีรัตน์	คัทลียา มารศรี		6
15 หนุ่มนารอนาง	สนิท มโนรัตน์	ไวพจน์ เพชรสุพรรณ		6
16 อยากดั่ง	สมาน เมืองราช	กังวาลไพโร ลูกเพชร		6
			78	

ผลการศึกษา

เมื่อนำบทแปลทั้งหมดมาวิเคราะห์ปัญหาและจัดหมวดหมู่ปัญหาที่พบ จะเห็นว่า ปัญหาในการแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมันแบ่งออกได้ 7 ด้าน คือ 1) ปัญหาด้านทักษะภาษาเยอรมัน 2) ปัญหาทักษะภาษาไทย 3) ปัญหาอันเกิดจากความแตกต่างระหว่างภาษาไทยกับภาษาเยอรมัน 4) ปัญหาอันเกิดจากความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม 5) ปัญหาด้านการถ่ายทอดความหมายให้ครบถ้วน 6) ปัญหาด้านการแปลการซ้ำ และ 7) ปัญหาด้านการสรรคำกับโครงสร้างภาษาที่เหมาะสมสำหรับการร้อง

1. ปัญหาด้านทักษะภาษาเยอรมัน

ปัญหาเรื่องทักษะทางภาษาต่างประเทศนั้นถือว่าเป็นปัญหาพื้นฐานที่พบเสมอ

ในการแปล แต่จะมีปริมาณลดหลั่นลงไปตามความสามารถและประสบการณ์ของผู้แปล เนื่องจากผู้แปลเพลงในงานวิจัยครั้งนี้มีความสามารถทางด้านภาษาเยอรมันอยู่ในระดับไม่สูงนัก คือ ประมาณระดับ B2⁶ จึงอาจยังพบปัญหาด้านนี้มากอยู่ ทั้งนี้ อาจแยกข้อผิดพลาดได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ข้อผิดพลาดด้านคำศัพท์ ถ้อยคำสำนวน และไวยากรณ์

1.1 ข้อผิดพลาดด้านคำศัพท์

ข้อผิดพลาดด้านคำศัพท์เป็นปัญหาเบื้องต้นในการแปล ซึ่งในบทแปลที่นำมาศึกษาในครั้งนี้อาจแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การที่เข้าใจความหมายในภาษาไทยถูกต้อง คำที่ต้องแปลไม่ได้ยากเป็นพิเศษ แต่เป็นข้อผิดพลาดที่เกิดจากการที่ผู้แปลรู้ศัพท์ภาษาเยอรมันไม่ตีพอ และอาจใช้พจนานุกรมสองภาษาหาคำศัพท์ โดยไม่ได้ตรวจสอบความหมายที่ถูกต้องจริง ๆ ตลอดจนบริบทในการใช้คำศัพท์นั้น ๆ กับข้อผิดพลาดที่เกี่ยวกับเรื่องข้อแตกต่างทางวัฒนธรรม เนื่องมาจากภาษาเยอรมันไม่มีคำที่สื่อความหมายเช่นนั้น ตัวอย่างข้อผิดพลาดหนึ่ง คือ การใช้กริยา *erinnern* ('เตือนใจ เตือนให้นึกถึง') ไม่ถูกต้อง ในประโยค "มองดูเดือน เหมือนเดือนให้ใจคิดถึง" (เพลง "ร้องให้กับเดือน") โดยที่นักศึกษาใช้คำว่า *warnen* ซึ่งมีความหมายว่า 'เตือนให้ระวัง' แทนที่จะใช้ *erinnern* [4.1⁷] ส่วนในประโยค "คิดถึงพี่บ้างหรือเปล่าเธอ" (เพลง "คิดถึงจิ้งเหลน") กลับใช้ว่า **Hast du mich erinnert?* [3.1] ซึ่งมีความหมายว่า "เธอเตือนฉันใช่ไหม" แทนที่จะใช้คำกริยา *vermissen* ('คิดถึง') อีกตัวอย่างหนึ่งของการใช้คำศัพท์ผิดความหมาย คือ ประโยค "เพียงเดียวเดียวลิ้มกัน" คำว่า "เดียวเดียว" ในที่นี้มีความหมายว่า "อีกไม่นานก็ลิ้มแล้ว" หรือ 'ลิ้มเร็ว' แต่มีผู้แปลโดยใช้คำคุณศัพท์ว่า *flüchtig* [6.4] มาขยายคำกริยา ซึ่งคำนี้มีความหมายว่า 'อย่างรวดเร็ว ๆ' หรือ 'ลวก ๆ' จึงทำให้ความหมายไม่ตรงกับเพลงต้นฉบับ นอกจากนี้ยังเป็นคำที่ในภาษาเยอรมันไม่สามารถนำมาใช้ขยายคำกริยา *vergessen* ที่มีความหมายว่า 'ลืม' ได้ ในที่นี้ จึงต้องใช้คำว่า *schnell* ('เร็ว') แทน เป็นต้น

⁶ B2 คือ ระดับที่สี่ตามมาตรฐานการวัดความรู้ทางภาษาของยุโรป (Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen) ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ระดับ ตั้งแต่ A1 ไปจนถึง C2

⁷ หมายเลขที่กำกับตัวอย่างทั้งหมดในบทความนี้อ้างอิงถึงเพลง ตามลำดับที่ปรากฏในตารางที่ 1 และสำนวนแปลของแต่ละบทเพลง เช่น [4.1] หมายถึง สำนวนแปลที่ 1 ของเพลง "ร้องให้กับเดือน"

1.2 ข้อผิดพลาดด้านการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาเยอรมัน

ข้อผิดพลาดอีกประการหนึ่งที่เป็นข้อบกพร่องด้านทักษะการใช้ภาษาเยอรมัน คือ การใช้ถ้อยคำสำนวน (*Redewendung*) ในภาษาเยอรมันไม่ถูกต้อง ตัวอย่างเช่น “ไม่รักษาคำพูด” หรือ “ไม่รักษาสัญญา” นั้น ในภาษาเยอรมันต้องใช้ว่า *Wort brechen* แต่นักศึกษาใช้เป็น *Wort zerbrechen* แทน ถึงแม้ว่าคำกริยาทั้ง 2 คำจะมีความหมายว่า ‘ทำให้แตก’ เหมือนกัน โดยคำว่า *zerbrechen* นั้นมีความหมายว่า ‘ทำให้แตกละเอียด’ การจะเลือกใช้ตัวใดจึงขึ้นอยู่กับบริบทว่าของที่แตกนั้นแตกแบบใด แต่ในการใช้เป็นสำนวนในความหมาย ‘ไม่รักษาคำพูด’ นั้น จะต้องใช้กริยา *brechen* เสมอ และคำว่า *Wort* (‘คำ’) ในถ้อยคำสำนวนนี้จะต้องอยู่ในรูปเอกพจน์เสมอ บทแปล [4.1] ที่แปลเนื้อเพลงจาก “สาบานก็ลืมสัญญา” เป็น **und zerbrichst deine Worte* (‘และทำลายคำพูดของน้อง’) จึงเป็นการใช้สำนวนไม่ถูกต้อง จะต้องใช้ว่า *und brichst dein Wort* แทน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ข้อผิดพลาดด้านการใช้ถ้อยคำสำนวนนั้น บางครั้งก็ไม่อาจแยกจากข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ได้ชัดเจนนัก ตัวอย่างเช่น สำนวนที่ว่า *jemanden um die Hand bitten* ในภาษาเยอรมัน ซึ่งมีความหมายว่า ‘ขอแต่งงาน’ มีนักศึกษาใช้ผิด โดยใช้ **bitte ich dich um eine Hand* [12.2] แปลประโยคที่ว่า “พี่ก็จะมาขอ” (เพลง “รักจริงให้ตึงหนัง”) กรณีนี้ก็อาจถือว่าใช้ถ้อยคำสำนวนไม่ถูกต้อง แต่ก็อาจถือว่าเป็นข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ คือ การใช้คำนำหน้านามผิดประเภท ดังนั้น ในส่วนที่วิเคราะห์ได้ชัดเจนว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาเยอรมันผิด จึงพบว่ามีข้อมูลเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

1.3 ข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์

ข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ที่พบบ่อยที่สุดในบทแปล คือ การที่ประโยคต่างๆ ไม่สมบูรณ์ ถือเป็นปัญหาในการสร้างประโยค (*Satzbau*) หมายถึง กรณีที่บทแปลสร้างรูปประโยคขึ้น แต่ประโยคนั้นไม่สมบูรณ์เนื่องจากขาดส่วนประกอบบางส่วนที่จำเป็นทางไวยากรณ์ไป เช่น ขาดประธาน ขาดกรรม หรือขาดหน่วยวิเศษณ์ที่หาหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์ที่ประโยคนั้นจำเป็นต้องมี ซึ่งส่วนใหญ่จะถูกกำหนดโดยคำกริยาในประโยคนั้นเอง เช่น **Ich massiere, wenn dir weh hast*^๑ [2.2] ซึ่งเป็นคำแปลของ

^๑ เครื่องหมาย * ที่กำกับหน้าคำ วลี ประโยค หรือข้อความภาษาเยอรมันที่ยกมาอธิบายในงานวิจัยนี้ เป็นสัญลักษณ์บ่งบอกว่าไม่ถูกต้องตามไวยากรณ์

ประโยคที่ว่า “คุณเมื่อยคุณปวดผมปวดยังไหว” ในเพลง “หัวใจผมว่าง” ซึ่งนักศึกษาเลือกใช้สำนวนแปลที่มีความหมายว่า “ผมจะปวดให้เวลาที่คุณเจ็บปวด” แต่คำกริยา *massieren* ที่ใช้นั้น จำเป็นต้องมีกรรมตรงมารองรับ ส่วนในประโยคย่อหน้านั้นใช้คำกริยาผิดคือ ต้องใช้ *wehtun* ที่แปลว่า “ทำให้เจ็บ” ไม่ใช่ **weh haben* แล้วมีคนเจ็บอยู่ในรูปกรรมรอง คือ *dir* ซึ่งตรงนี้ก็อยู่ในรูปที่ถูกต้องแล้ว แต่ประโยคนี้ขาดประธานของประโยคไป ซึ่งหากแก้ให้ถูกต้องตามไวยากรณ์ก็จะต้องเป็น *Ich massiere dich, wenn dir was wehtut* (‘ผมจะปวดให้คุณ เวลาที่คุณเจ็บปวด’)

ข้อผิดพลาดเช่นนี้อาจเป็นข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ที่ธรรมดาและอาจเกิดขึ้นได้เสมอ อย่างไรก็ตาม ในการแปลเพลงลูกทุ่งจากภาษาไทยไปเป็นภาษาเยอรมันอาจพบข้อบกพร่องทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นเนื่องด้วยผู้แปลพยายามจะลดจำนวนคำให้เหลือน้อย เพื่อให้สามารถนำไปร้องแทนเนื้อร้องไทยที่สั้นกว่าภาษาเยอรมันเป็นอันมากนั่นเอง ดังตัวอย่างประโยค **Ihm ist langweilig, den Büffel reitet und pflanzt die Reis* [6.3] ซึ่งเป็นคำแปลสำนวนหนึ่งของเนื้อร้องในเพลง “คนดังลืมหลังควาย” ที่ว่า “เขานั้นคงเหงงหนาย เบื่อนิ่งหลังควาย เบื่อเคียวเกี้ยวพวง” ผู้แปลได้เลือกใช้สำนวนแปลที่มีความหมายว่า “เขาเบื่อที่จะขี่ควายและปลูกข้าว” สังเกตได้ว่าจำนวนพยางค์ในประโยคแปลที่ผิดนั้นแทบจะตรงกันกับต้นฉบับภาษาไทย และการตีความประโยคก็น่าจะพอรับได้ แต่ประโยคยังผิดไวยากรณ์หลายแห่ง เพราะส่วนแรกขาดประธาน ส่วนที่สองก็ต้องทำให้กริยาเป็นรูป Infinitiv ไม่สามารถใช้รูปนี้ได้ นอกจากนี้ ยังใช้คำกริยาผิดใช้คำนำหน้านามผิดประเภท และไม่ตรงกับเพศของคำนามด้วย หากจะแก้ให้ถูกไวยากรณ์จึงต้องแปลเป็น *Ihm ist es langweilig, Büffel zu reiten und Reis anzupflanzen* (‘เขาเบื่อที่จะขี่ควายและปลูกข้าว’)

ข้อผิดพลาดดังกล่าวข้างต้นบางครั้งจะเกิดควบคู่กันไปกับข้อผิดพลาดอื่น ๆ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ทั่วไปในกระบวนการใช้ภาษาเยอรมันของผู้เรียนภาษาเยอรมันเป็นภาษาต่างประเทศ เช่น ข้อผิดพลาดในการใช้คำนำหน้านาม คำบุพบท คำสรรพนาม คำเชื่อมความ การผันรูปคำกริยาและคำคุณศัพท์ การเรียงลำดับคำ ซึ่งจะไม่ขอนำรายละเอียดมากกล่าวในที่นี้

2. ปัญหาด้านทักษะภาษาไทย

ในฐานะเจ้าของภาษานักศึกษาผู้แปลบทเพลงลูกทุ่งไทยเป็นเยอรมันในงานวิจัยนี้ย่อมมีทักษะในการใช้ภาษาไทยดีกว่าภาษาเยอรมันเป็นอันมาก อย่างไรก็ตาม พบว่าปัญหาด้านทักษะภาษาไทยเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญในการแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมันเช่นกัน แม้ว่าผู้วิจัยจะนำเพลงลูกทุ่งมาใช้ในการสอนแปลด้วยเหตุผลที่ว่าเพลงลูกทุ่งมีลักษณะการใช้ภาษาแบบเรียบง่าย (Damronglert, 1990: 80)

แต่กลับพบว่า บางครั้งนักศึกษาตีความความหมายของคำและประโยคต่าง ๆ ในภาษาต้นฉบับผิดไปเช่นกัน จึงทำให้เมื่อแปลออกมาจะมีข้อบกพร่องด้านความหมาย ไม่ว่าจะถูกไวยากรณ์เยอรมันหรือไม่ก็ตาม

ส่วนหนึ่งของปัญหาอาจเกิดจากความไม่ระมัดระวังของนักศึกษาเอง ตัวอย่างเช่น เข้าใจประโยคที่ว่า “นั่งเขียนจดหมาย แล้วรีบทิ้งไปโรงงานทอผ้า” ผิดไป โดยไม่ได้นึกถึงการใช้กริยาวิเศษณ์ “ทิ้งจดหมาย” ในภาษาไทย จากคำอธิบายของนักศึกษาคนหนึ่งปรากฏว่าในตอนแรกนักศึกษาตีความประโยค “นั่งเขียนจดหมายแล้วรีบทิ้งไปโรงงานทอผ้า” (เพลง “ฉันทนทานที่รัก”) ได้ว่า “เขียนจดหมายถึงคนชื่อฉันทนทานอยู่แล้วหลังจากนั้นก็ไปโรงงานทอผ้า” จึงแปลเนื้อเพลงออกมาเป็น **Bevor ich zur Fabrik gegangen hat, schreibe ich einen Brief an Chantana* [8.5] (‘ก่อนจะไปโรงงาน ผมนั่งเขียนจดหมายถึงฉันทนทาน’) ซึ่งเมื่อได้อธิบายให้เข้าใจแล้ว นักศึกษาจึงได้ไปปรับแก้ให้ความหมายถูกต้องก่อนส่งบทแปลฉบับสมบูรณ์ให้ผู้วิจัย

ในเพลง “ฝนเดือนหก” พบว่านักศึกษาแปลประโยค “ย่างเข้าเดือนหก” ว่า *Bald ist es Juni* [1.1] และ *Es wird Juni* [1.2] ซึ่งทั้งสองประโยคมีความหมายว่า “อีกไม่นานหรือกำลังจะถึงเดือนมิถุนายน” แสดงว่าผู้แปลเข้าใจคำว่า “ย่างเข้า” ในภาษาไทยไม่ถูกต้อง คำว่า “ย่างเข้า” นั้นหมายความว่า ‘เคลื่อนเข้ามาสู่’ ซึ่งเมื่อเคลื่อนเข้ามาแล้วก็แสดงว่าเป็นเดือนนั้นแล้ว ส่วนในประโยค “ไม่เจอหน้าน้องแมงเงา” แปลว่า *Ich sehe keinen Schatten* [1.1] (‘พี่ไม่เห็นเงา’) ซึ่งก็แสดงว่าไม่เข้าใจภาษาไทยกระจ่างนัก คำว่า “เงา” ในที่นี้ในภาษาไทยเป็นสำนวน จึงต้องไม่แปลตรงตัวว่า “ไม่เห็นเงา” นอกจากนี้ การใช้คำว่า *Schatten* (‘เงา’) ในภาษาเยอรมันล่อย ๆ แบบในประโยคนี้ จะทำให้นักถึง “ร่มเงา” เช่น ของต้นไม้ หรือ “ที่ร่ม” มากกว่าที่จะหมายความถึง “เงาของคนรัก” อีกด้วย ในขณะที่การแปลของนักศึกษากลุ่มหนึ่งใช้ว่า *ich sehe dich nie* [1.2] (‘พี่ไม่ได้เห็นหน้าเลย’) นั้น แปลไม่ผิด แต่ก็จะตกความหมายของ “ไม่เห็นแมงเงา” ไป ในที่นี้จึงอาจต้องแปลโดยเสริมคำศัพท์เข้าไปช่วย เช่น เปลี่ยนเป็น *Dich seh’ ich nicht ein einziges Mal* (‘หน้าเธอฉันไม่ได้เห็นเลยแม้เพียงสักครั้ง’) เพื่อจะแสดงภาพว่าไม่ได้เห็นหน้าสาวคนรักเลย

3. ปัญหาด้านความแตกต่างระหว่างภาษาไทยกับภาษาเยอรมัน

3.1 การละประธานในประโยค

ในภาษาเยอรมันนั้น แทบทุกประโยคจะต้องมีประธาน (Subjekt) เพื่อบ่งชี้ว่าใครหรืออะไรเป็นผู้กระทำอะไรบางอย่าง บางครั้งถึงกับจำเป็นต้องมีประธานในทางไวยากรณ์เพื่อให้ประโยคนั้นถูกต้องตามไวยากรณ์ ทั้งที่ประธานไม่ได้สื่อความหมายอะไร ส่วนในภาษาไทย การละประธานหรือที่เรียกว่าการใช้ “ประธานไร้รูป” กลับเป็นเรื่องที่ทำกันเป็นปกติในภาษาไทย ดังที่ระบุไว้ในงานวิจัยของ กิตติมา อินทรมัธยม

(Indrambarya 2010: 78) ว่าประโยคในภาษาไทยนั้นมีการใช้ประธานไว้รูปทั้งภายในประโยคและข้ามประโยค การนิยามละประธานของประโยคในภาษาไทยนั้นทำให้เกิดความยากลำบากเป็นอย่างยิ่งในการแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมัน

ปัญหาแรกของการละประธานของประโยคในภาษาไทย คือ บางครั้งนักศึกษาแปลแล้วใช้ประธานของประโยคในภาษาเยอรมันผิดไปจากต้นฉบับ หรือเมื่อถ่ายทอดเป็นภาษาเยอรมันแล้ว “ผิดคน” ตัวอย่างเช่นการแปลประโยค “สาบานก็ลืมนสัญญา” มีนักศึกษาแปลเป็น *Du vergaßt mein Versprechen* [4.2] (‘เธอลืมนสัญญาของฉัน’) ซึ่งอันที่จริงในประโยคนี้ ชายหนุ่มตัดพ้อหญิงสาวว่าเมื่อเธอจากไปไกล ก็ลืมสิ่งที่เธอนั้นเคยสาบานหรือเคยสัญญาไว้ ดังนั้นเป็นต้น

เพลง “ฉันทนาที่รัก” ก็เป็นอีกเพลงหนึ่งที่มีการละประธานของประโยคหลายครั้ง โดยเฉพาะในเนื้อเพลงท่อนที่ว่า “ปิดไฟใส่กลอน จะเข้ามุ้งนอน คิดถึง โปหน้า นั้ง เขียนจดหมาย แล้วรีบทิ้งไป โรงงานทอผ้า” จะเห็นได้ว่ามีคำกริยาเรียงต่อเนื่องกันถึง 10 ตัว แต่ไม่มีประธานของประโยคปรากฏเลย ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นคือ นักศึกษาบางคนจึงใช้วิธีละประธานในประโยคในการแปลประโยคนี้ในช่วงแรก ซึ่งผลก็คือทำให้ประโยคนั้นกลายเป็นประโยคคำสั่งไป เพราะ *Mach das Licht aus und die Tür zu* [8.2] นั้นมีความหมายว่า ‘จงปิดไฟและปิดประตู’ ซึ่งอันที่จริงกรณีนี้เป็นกรณีพิเศษที่ในภาษาเยอรมันก็สามารถละประธานได้เช่นกัน โดยใช้เพียง *Licht aus, Tür zu* เพื่อบรรยายบรรยายอากาศที่ไฟดับและประตูปิดลงแล้ว โดยไม่ต้องบอกว่าใครปิด ทั้งนี้ เพราะใจความสำคัญเกี่ยวกับผู้กระทำนั้น อยู่กับการเขียนจดหมายมากกว่าการปิดไฟใส่กลอนนั่นเอง

3.2 การใช้คำบุรุษสรรพนามและคำเรียกญาติ

ในบทเพลงลูกทุ่งมีการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 1 มากที่สุด ซึ่งไม่มีปัญหาแต่อย่างใดในการแปลเป็นภาษาเยอรมัน เพราะภาษาเยอรมันมีเพียงรูปเดียว คือ *ich* แต่ต้องผันรูปไปตามหน้าที่ในประโยค ให้เป็นกรรมตรง (Akkusativ) คือ *mich* หรือกรรมรอง (Dativ) คือ *mir* แต่ในส่วนของสรรพนามบุรุษที่ 2 นั้น ในภาษาเยอรมันจะใช้ 2 รูปด้วยกัน คือ *du* ซึ่งใช้สำหรับกรณีที่ไม่เป็นทางการ ใช้กับญาติ เพื่อนสนิท หรือผู้ที่รู้จักกันดี ฯลฯ และ *Sie* ซึ่งเป็นการใช้เรียกผู้ฟังอย่างสุภาพ หรือเป็นทางการ อันที่จริงภาษาไทยมีคำบุรุษสรรพนามบุรุษที่ 2 หลากหลายรูปกว่าและมีกฎเกณฑ์ในการใช้ซับซ้อนกว่ามาก ปัญหาที่พบในการแปลคำบุรุษสรรพนามบุรุษที่สองในเพลงลูกทุ่งไทยนั้น คือ การแปลคำว่า “คุณ” ทั้งนี้ เพราะหากเทียบกันตรงตามการใช้งานโดยทั่วไป คำว่า “คุณ” ก็น่าจะต้องแปลออกมาเป็น *Sie* ในภาษาเยอรมัน ด้วยเหตุนี้ จึงไม่แปลกที่บทแปล [2.1] เลือกว่าจะแปลคำนี้ในเพลง “หัวใจผมว่าง” เป็น *Sie* อย่างไรก็ตาม การเลือกแปลด้วย

รูปคำที่ใช้สำหรับผู้ฟังที่สนิทกันหรือในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการในภาษาเยอรมัน คือ คำว่า *du* [2.2] นั้นกลับฟังแล้วไม่ชัด และดูเหมือนว่าจะเหมาะสมกว่าการใช้ *Sie* เสียด้วยซ้ำไป จากการที่ผู้วิจัยได้ปรึกษากับเจ้าของภาษาหลายคน ทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่า ในเพลงลูกทุ่งไทยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสาวนั้น ควรใช้รูป *du* แปลคำว่า “คุณ” จึงจะเหมาะสมกว่า แม้ว่าฝ่ายผู้พูดจะรู้สึกว่าการอยู่ในฐานะต่ำกว่าคนรักก็ตาม เพราะเมื่อใช้ *Sie* จะทำให้เนื้อหาฟังดูเป็นทางการเกินไป ไม่เหมาะกับเนื้อหาของเพลงรักหรือเพลงเกี่ยวกับสาว

นอกจากปัญหาในการใช้คำสรรพนามซึ่งมีความแตกต่างกันระหว่างภาษาไทยกับภาษาเยอรมันนั้น ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียกชื่อคน และการใช้คำเรียกญาติเพื่อเรียกบุคคลที่ไม่ใช่ญาติ จะเห็นได้ว่าในบทเพลง “กราบเท้าย่าโม” มีการใช้คำเรียกญาติ คือ “ย่า” เรียกผู้ใหญ่ที่ได้รับการเคารพนับถือ แต่ไม่ใช่ญาติจริง ๆ ในการแปลนักศึกษาจึงประสบปัญหาที่จะเลือกใช้คำเรียกให้เหมาะสม ในการแปลรอบแรกบางคนจึงแปลตรง ๆ ว่า *Oma* ซึ่งหมายถึง “ยาย” หรือ “ย่า” ในภาษาเยอรมัน แต่คำนี้คนเยอรมันไม่ใช่เรียกคนอื่นที่ไม่ใช่ย่าและยายจริงๆ แม้ว่าบางครั้งอาจใช้คำเรียกญาติสำหรับบุคคลที่ไม่ใช่ญาติเช่นกัน ตัวอย่างเช่นใช้คำว่า *Tante* (‘ป้า’) เรียกหญิงที่ดูสูงวัยกว่าพ่อแม่ตน แต่คำนี้ค่อนข้างสื่อความหมายในทางลบในวัฒนธรรมเยอรมัน จึงไม่เหมาะที่จะนำมาใช้ในบริบทของเพลง “กราบเท้าย่าโม” กรณีของคำว่า “ย่าโม” ซึ่งเป็นคำเรียกที่รู้จักกันในหมู่ชาวไทย โดยเฉพาะสำหรับคนโคราชนั้น การแปลทับศัพท์ว่า *Ya Mo* อาจถือได้ว่าเป็นชื่อเฉพาะที่แม้แต่นักท่องเที่ยวต่างชาติก็รู้จักในฐานะ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่มืองโคราช” จึงนับว่าเหมาะสม หากใช้คำว่า *Frau* ซึ่งตรงกับคำว่า *Mrs.* ในภาษาอังกฤษ แม้จะเป็นการเรียกชื่อคนแบบสุภาพ และเจ้าของภาษาที่ผู้วิจัยสอบถามได้บอกว่าเหมาะสมเช่นกัน แต่เมื่อแปลกลับมาเป็นภาษาไทยอีกครั้ง จะกลายเป็นคำว่า “นาง” ซึ่งอาจให้ความรู้สึกได้หลากหลายแตกต่างกันไป บางคนอาจคิดว่าเป็นการลบหลู่ของสูงให้กลายเป็นเพียง *Mrs.* คนหนึ่ง แต่หากพิจารณาถึงการเรียกชื่อคนอย่างเป็นทางการ หรือตามแบบราชการไทย การเรียกชื่อคนเป็น “นาย” “นาง” หรือ “นางสาว” ถือเป็นคำกลาง ไม่ได้เป็นการลบหลู่แต่อย่างใด การตัดสินใจเลือกวิธีแปลเป็นแบบใดแบบหนึ่งในสองแบบนี้ก็น่าจะเป็นที่ยอมรับได้ในขณะที่การใช้คำว่า *Oma* นั้น ย่อมไม่เหมาะสมอย่างแน่นอน อย่างไรก็ตาม การใช้ทับศัพท์ว่า *Ya Mo* น่าจะช่วยให้แปลกรณีของคำเรียกที่เพิ่มคำสุภาพเข้าไปอีกเป็น “คุณย่าโม” ในท่อนแยก ได้ง่ายขึ้นเช่นกัน โดยสามารถใช้ทับศัพท์ เป็น *Khun Ya Mo* ได้เลย

3.3 การใช้ความเปรียบและสำนวน

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างระหว่างภาษาไทยกับภาษาเยอรมันอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาในการหาคำในภาษาเยอรมันที่จะสื่อความหมายเทียบเคียงกับความเปรียบและสำนวนไทย ซึ่งอาจแบ่งได้เป็นสองกรณีหลัก คือ การใช้ความเปรียบ

หรือการใช้รูปภาษาเชิงเปรียบเทียบ กับกรณีของการใช้สำนวนตายตัว

ตัวอย่างของความเปรียบเทียบที่พบบ่อย คือ เนื้อเพลงที่มีคำว่า “หัวใจ” ซึ่งเป็นคำที่พบบ่อยในบทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก โดยมักใช้คำว่า “หัวใจ” ในเชิงเปรียบว่าเป็นสิ่งที่มีความรู้สึก สามารถกระทำการบางอย่างได้ (เช่น “ร้อง” “สะอื้น” “บอก”) มิได้เป็นปัญหาในภาษาเยอรมันแต่อย่างใด เพราะในภาษาวรรณกรรมสามารถทำเช่นนี้ได้ตลอดเวลาอยู่แล้ว ในทางกลับกัน การที่นักศึกษาแปลโดยตัดคำนี้ไปหรือแปลโดยใช้ภาษาที่สะท้อนความเปรียบเกี่ยวกับ “หัวใจ” ย่อมทำให้อรรถรสและอารมณ์ของเพลงบกพร่องไป จึงควรแปลให้ได้ความหมายตรงตัวตามต้นฉบับ ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การแปลความเปรียบเทียบที่ใช้คำว่า “หัวใจ”

เนื้อเพลงในต้นฉบับ	ตัวอย่างบทแปลที่บกพร่อง	ข้อเสนอสำหรับการแปล
หัวใจที่ร้องโอย ๆ (เพลง “ฝนเดือนหก”)	<i>Mein Herz ist gebrochen</i> [6.1] (‘หัวใจที่ถูกหัก’)	<i>Mein Herz ruft nur nach dir.</i> (‘หัวใจที่ร้องเรียกหาเจ้า’)
หัวใจของข้าคิดถึงแก้วตา จึงร้องไห้ (เพลง “ฝนเดือนหก”)	<i>Ich vermisse dich, meine Süße</i> [6.1] (‘พี่คิดถึงเจ้า แก้วตา’)	<i>Mein Herz vermisst dich sehr und weint viel.</i> (‘หัวใจของข้าคิดถึงเจ้าและ ร้องไห้มาก’)
มาดูที่ไรหัวใจสะอื้น (เพลง “คิดถึงจังเลย”)	<i>werde ich immer trauriger</i> [3.2] (‘ฉันเศร้ามากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ’)	<i>weint mein Herz jedes einzige Mal.</i> (‘หัวใจของฉันร้องไห้ ทุกครั้ง’)
หัวใจมันบอกไม่ต้องรอ (เพลง “รักจริงให้ตึงนัง”)	<i>Ich möchte dich wirklich heiraten</i> [12.1] (‘พี่อยากแต่งงานกับเธอ’)	<i>Mein Herz will nicht warten, nicht mehr.</i> (‘หัวใจมันไม่ยกรอ ไม่อีกแล้ว’)

สำนวนไทยที่พบในบทเพลงลูกทุ่งที่นำมาแปลในงานวิจัยนี้ อันที่จริงมีเพียง 3 สำนวน คือ “มะกอกสามตะกร้าปาไม่ถูก” ในเพลง “รักจริงให้ตึงนัง” และ “น้ำผึ้งเรือเสือพึ่งป่า” กับ “ร้อยเอ็ดเจ็ดย่านน้ำ” ในเพลง “ล่องเรือหารัก” ข้อน่าสังเกตที่พบ คือ ทั้งสองเพลงไม่ได้หยิบยกเอาสำนวนมาใช้โดยตรง แต่นำคำจากสำนวนมาประกอบสร้างเป็นความใหม่ที่โยกกลับไปสู่ความหมายของสำนวนซึ่งเป็นแหล่งที่มาได้ ตัวอย่างเช่น สำนวน “ร้อยเอ็ดเจ็ดย่านน้ำ” ที่มีความหมายว่า ‘ทั่วทุกแห่งหน’ ในบทเพลง “ล่องเรือหารัก” ตัดตอนเพียงส่วนที่ว่า “เจ็ดย่านน้ำ” และนำเอาจำนวน “ร้อย” จากสำนวนเดิมมาสร้างเป็นประโยคขึ้นใหม่ว่า “เจ็ดย่านน้ำและร้อยลำแคว สอดสายตาแล หาหญิงรักจริงหนึ่งนาง” ข้อสังเกตที่ได้จากการวิเคราะห์บทแปล คือ ไม่น่าจะมีนักศึกษาค้นใจตระหนักถึงความหมาย

สำนวนที่นำมาใช้ประโยคนี้ และมุ่งเน้นที่จะแปลจำนวน “เจ็ด” และ “ร้อย” ให้ครบตามที่ปรากฏมากกว่าการที่สื่อความหมายตามสำนวนว่า หนุ่มผู้ที่ล่องเรือหารักคนนี้ หาดหญิงที่จะมารักตนไป “ทั่วทุกหนทุกแห่ง” โดยมีทั้งการแปลไม่ตรงกับต้นฉบับ และไม่ให้ความสำคัญกับสารที่ว่าชายหนุ่มได้ล่องเรือไปหารัก “ทั่วทุกแม่น้ำลำแคว” ในบริบทนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะแปลโดยเน้นที่ความหมายนี้มากกว่าการระบุจำนวน ซึ่งอาจแปลประโยคนี้ได้เป็น *Überall in Flüssen und Kanälen schau’ ich mich um nach einer Frau mit echter Liebe* (‘ทั่วทุกหนแห่งตามแม่น้ำลำคลอง พี่สอดสายสายตามองหาหญิงหนึ่งคนที่รักจริง’)

3.4 โครงสร้างพยางค์และการเน้นพยางค์

เนื่องจากเกณฑ์ในการแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมันในงานวิจัยนี้มีเงื่อนไขประการสำคัญ คือ จะต้องสามารถนำบทแปลมาใช้ร้องกับทำนองเพลงต้นฉบับได้ ความแตกต่างด้านโครงสร้างพยางค์และการเน้นพยางค์ในภาษาเยอรมันและภาษาไทย จึงเป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในการสร้างสรรค์บทแปลที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว และในกระบวนการแปลก็จะต้องนำเอาโครงสร้างพยางค์และการเน้นหรือไม่เน้นพยางค์มารวมเป็นเกณฑ์หนึ่งในการพิจารณาด้วย

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพยางค์นั้น มีข้อสังเกตประการแรกคือ ความสั้นยาวของสระในแต่ละพยางค์ไม่เท่ากันในภาษาเยอรมันและภาษาไทย อีกทั้งแต่ละพยางค์ยังมีโครงสร้างพยางค์ที่ซับซ้อนต่างกันด้วย อันมีผลทำให้ไม่สามารถรักษารรตสแบบเดียวกันกับต้นฉบับได้โดยง่าย เช่น คำว่า “ลายเซ็น” ในภาษาไทยเป็นคำ 2 พยางค์ แต่คำแปลภาษาเยอรมัน คือ คำว่า *Unterschrift* มีจำนวน 3 พยางค์ อีกทั้งพยางค์สุดท้ายยังมีโครงสร้างที่ซับซ้อน มีพยัญชนะซ้อนกันหลายเสียง เมื่อออกเสียงจึงทำให้คำภาษาเยอรมันยาวกว่าภาษาไทยมาก หรือคำกริยา “เซ็น” ในประโยค “ช่วยเซ็นรูปไปว่ามอบด้วยใจสาวโรงทอผ้า” (เพลง “ฉันทนาที่รัก”) เป็นคำพยางค์เดียว แต่ในภาษาเยอรมันจำเป็นต้องใช้อย่างน้อย 3 พยางค์ คือ *unterschreib-* ซึ่งเป็นรากศัพท์ของคำกริยา *unterschreiben* (‘เซ็นชื่อ’)

แม้ว่าความสั้นยาวของสระนั้นล้วนเป็นหน่วยเสียงในทั้งสองภาษา แต่ภาษาทุกภาษาย่อมมีการใช้คำศัพท์เป็นของตนเอง ทำให้ในการแปลยากมากที่จะหาคำต่าง ๆ ที่มีความสั้นยาวเท่ากับในเพลงต้นฉบับ เพื่อให้เข้ากับทำนองให้ได้สมบูรณ์แบบที่สุด แม้กระทั่งกรณีคำที่มีความหมายเดียวกันในสองภาษาจะมีจำนวนพยางค์เท่ากันก็ตาม เป็นต้นว่า คำว่า “น้ำตา” เสียงยาวจะอยู่ที่พยางค์หลัง แต่คำที่มีความหมายแบบเดียวกันในภาษาเยอรมัน คือ *Tränen* ก็มีเสียงพยางค์หลังเป็นพยางค์ที่ไม่เน้นและลากเสียงยาวได้ไม่เหมือนกัน เพราะจะไม่สามารถลากเสียงสระยาวได้ แต่อาจต้องออกเสียงสั้นแล้วเอื้อนด้วยเสียงนาสิก ที่เป็นพยัญชนะท้ายแทน ดังนี้ เป็นต้น แต่หาก

คำแปลนั้นเป็นพยัญชนะปิดที่มีพยัญชนะซ้อนกันหลายตัว เช่น หากแปลประโยค “ใครไหวใครบน ได้ตั้งอธิษฐาน” (เพลง “กราบเท้าย่าโม”) เป็น *Alle Wünsche werden erfüllt* (‘ความปรารถนาทั้งหมดจะสมหวัง’) ซึ่งจบด้วยพยางค์ที่มีโครงสร้างเป็น KVKK^๑ ที่เป็นสระเสียงสั้น อีกทั้งยังจบท้ายด้วยพยัญชนะระเบิด จึงไม่สามารถนำมาร้องลากเป็นเสียงยาวได้ เพราะแบบคำว่า “อธิษฐาน” ความสั้นยาวของสระในแต่ละพยางค์และโครงสร้างของพยางค์ โดยเฉพาะประเภทและจำนวนของพยัญชนะท้ายจึงมีบทบาทสำคัญที่ส่งผลในการคัดสรรคำในการแปลเพลงเพื่อนำไปใช้ร้อง เพราะหากอยู่ในตำแหน่งที่ตัวโน้ตยาวหรือจะต้องมีการเอื้อน ก็จะไม่เหมาะที่จะใช้พยางค์ที่มีเสียงสั้น และเป็นพยางค์ปิด การแปลว่า *Alle Wünsche werden wahr* (‘ความปรารถนาทั้งหมดจะกลายเป็นจริง’) จึงเหมาะสมกว่าเพราะมีโครงสร้างพยางค์ที่สอดคล้องกับทำนองเพลงได้ดีกว่า

4 ปัญหาอันเกิดจากความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม

4.1 การเรียกชื่อเดือน

ในวัฒนธรรมไทยนั้นมีการเรียกชื่อเดือนสองแบบ แบบแรกเป็นแบบที่ใช้เรียกชื่อเดือนอย่างเป็นทางการ ซึ่งตรงกันกับการเรียกเดือนแบบสากล และเป็นแบบที่ใช้ในวัฒนธรรมเยอรมันเช่นกัน คือ การเรียกชื่อเดือนตามสุริยคติ เริ่มต้นจากเดือนมกราคม ไปจนถึงเดือนธันวาคม แต่คนไทยยังมีวิธีการเรียกชื่อเดือนอีกแบบหนึ่ง คือตามจันทรคติ ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในกระบวนการแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมัน กล่าวคือ เมื่อใดก็ตามที่นับเดือนเป็นแบบสากล นักศึกษาทุกคนจะแปลชื่อเดือนออกมาได้ถูกต้องตรงกัน ทั้งนี้ เนื่องจากในวัฒนธรรมเยอรมันก็ใช้วิธีการเรียกเดือนแบบนี้เช่นเดียวกัน สามารถแปลตรงตัวได้ง่าย ไม่เกิดข้อผิดพลาดใด ๆ ขึ้น ดังเช่นที่พบในการแปลคำว่า “เดือนเมษา” ทุกคนแปลเป็น *April* ในขณะที่การแปลเดือนที่เรียกตามจันทรคตินั้นจะพบว่ามีความหลากหลายมาก และอาจแบ่งได้เป็น 4 กรณี ตามระดับความผิดพลาดได้ดังนี้

1. แปลถูกต้องตามเดือน เช่น *เดือนสี่* แปลเป็น *März* *เดือนห้า* แปลเป็น *April* *เดือนหก* แปลเป็น *Mai* และ *เดือนเจ็ด* แปลเป็น *Juni* ถือว่าเป็นการแปลได้ถูกต้องไม่ผิดพลาด

^๑ สัญลักษณ์ KVKK (หรือ CVCC ในภาษาอังกฤษ) หมายถึง โครงสร้างพยางค์ที่ประกอบด้วยเสียงพยัญชนะต้น 1 เสียง เสียงสระ 1 เสียง และเสียงพยัญชนะท้าย 2 เสียง

2. แปลแบบเอาความด้วยการเลือกนำเอาชื่อฤดูมาแปลแทนชื่อเดือน ตัวอย่างเช่น *เดือนห้า* แปลเป็น *Hochsommer* ('หน้าแล้งจัด') หรือ *Sommerzeit* ('ช่วงฤดูร้อน') กรณีเช่นนี้ ในมุมมองของผู้วิจัยถือว่าเป็นการแปลที่ไม่อาจจะระบุได้ว่าแปลความหมายผิด แม้จะไม่อาจสื่อความได้ดีที่สุด แต่จากข้อมูลที่ปรากฏไม่สามารถวิเคราะห์ชัดเจนได้ว่าผู้แปลนั้นรู้หรือไม่รู้ว่าเป็นชื่อเดือนที่ปรากฏนั้นเป็นเดือนอะไรในภาษาเยอรมัน

3. แปลผิดจากเดือนทางจันทรคติเป็นเดือนทางสุริยคติ เช่น *เดือนสี่* แปลเป็น *April* *เดือนห้า* แปลเป็น *Mai* *เดือนหก* แปลเป็น *Juni* และ *เดือนเจ็ด* แปลเป็น *Juli* กรณีเช่นนี้ ถือว่าผิดในระดับถัดไป เนื่องจากการแปลเดือนที่ผิดไปจากความเป็นจริงแต่ระดับข้อผิดพลาดของแต่ละบทแปลนั้นอาจจะแตกต่างกัน กล่าวคือ นักศึกษาอาจทราบว่ามันที่จริงหมายถึงเดือนอะไร แต่เลือกแปลแบบนี้เพราะเมื่อสื่อความออกมาเป็นภาษาเยอรมันแล้วการนับเดือนตามจันทรคติกับตามสุริยคติไม่ได้มีผลต่อการถ่ายทอดความหมาย หรือบริบทของเนื้อเพลงแต่อย่างใด เพราะถึงอย่างไรเสียฤดูกาลในแต่ละเดือนของทั้งสองวัฒนธรรมก็แตกต่างกันอยู่แล้ว ความหมายไม่ได้คลาดเคลื่อนจากการแปลเดือนต่างกันไปเพียงหนึ่งเดือน แต่สำหรับนักศึกษาบางคนที่ไม่รู้ หรือไม่ได้คิดวิเคราะห์ก่อนว่าชื่อเดือนที่ปรากฏในเพลงนั้นเป็นชื่อเดือนตามจันทรคติ ก็ถือว่าเป็นปัญหาหนักกว่า เพราะในภวภาคหน้า หากนักศึกษาต้องแปลตัวบทที่การระบุชื่อเดือนนั้นส่งผลสำคัญต่อข้อมูลในตัวบทนั้นแล้ว ก็อาจเกิดข้อผิดพลาดทางการแปลระดับที่ร้ายแรงกว่านี้ได้

4. ข้อผิดพลาดสูงสุดที่ไม่ควรจะเกิดขึ้นในการแปลงานใดก็ตาม แต่เกิดขึ้นในการแปลเดือนที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งของนักศึกษาในงานวิจัยนี้ คือ การแปลชื่อเดือนที่คลาดเคลื่อนผิดไปมาก โดยไม่ขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างการเรียกเดือนตามสุริยคติและจันทรคติ ได้แก่ การแปลชื่อเดือนผิด โดยแปลคำว่า "เดือนห้า" เป็น *März* ('เดือนมีนาคม') ซึ่งไม่ใช่ทั้งเดือนห้าตามสุริยคติและตามจันทรคติ ซึ่งในกรณีนี้อาจเกิดจากความไม่รอบคอบของผู้แปลก็เป็นได้

แม้ว่าการแปลชื่อเดือนให้ตรงกับต้นฉบับ อาจไม่ได้สื่อฤดูกาล หรือสภาพอากาศในท้องเรื่องได้เป็นที่เข้าใจตรงกันทุกประการสำหรับผู้พูดภาษาเยอรมัน ตัวอย่างเช่น ขณะที่ "เดือนเมษายน" ในประเทศไทยนั้นร้อนและแล้งมากที่สุด แต่ในยุโรปนั้นอากาศไม่ร้อน มักมีลักษณะอากาศแปรปรวนมากกว่า แต่การแปลเพลงลูกทุ่งนั้นเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมของไทย ผู้ฟังบทแปลภาษาเยอรมันย่อมรับรู้ได้เองว่าภูมิอากาศในเมืองไทยคงไม่เหมือนกับบ้านเมืองตน ดังนั้น หากจะแปลเดือนที่ปรากฏในบทเพลงตามแบบที่ 1, 2 และ 3 ข้างต้น ก็คงต้องถือว่าไม่ผิด แต่หากจะพยายามแปลโดยยึดกับวัฒนธรรมของภาษาปลายทาง แล้วแปลเดือนห้าให้เป็น "ฤดูใบไม้ผลิ" [7.5] ก็อาจจะพบกับปัญหาความแตกต่างทางวัฒนธรรมหนักยิ่งขึ้นไปอีก เพราะเมืองไทยไม่มีฤดูนี้ และ

บทแปลเนื้อหาของเพลงที่ต้องการสื่อให้เห็นถึงบรรยากาศที่ร้อน แล้ง และผู้คนต้องตรากตรำก่าแดดทำงานตามแบบชีวิตชนบทไทย คงจะไม่สามารถสื่อออกมาได้เลย ดังนั้นในการแปลชื่อเดือน จึงควรวัดตามวัฒนธรรมไทยให้มากที่สุด โดยเฉพาะในกรณีของเพลง “จำปาลิมตัน” ซึ่งเน้นบรรยากาศเช่นนี้เป็นพิเศษ

4.2 ชื่อดอกไม้ ต้นไม้

ชื่อดอกไม้และต้นไม้ที่นิยมมีความแตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรม แม้ในกรณีที่ทั้งสองวัฒนธรรมมีดอกไม้และต้นไม้ชนิดเดียวกัน ชื่อเหล่านั้นก็ยังคงมีความหมายแตกต่างกันออกไปเมื่อปรากฏในกวีนิพนธ์หรือบทเพลง ปัญหาในการแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมันประการหนึ่งก็คือ การที่ต้องแปลชื่อดอกไม้และต้นไม้ที่ไม่ปรากฏในวัฒนธรรมเยอรมัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ “ดอกจำปา” และ “ต้นจำปา” ในเพลง “จำปาลิมตัน” ซึ่งนอกจาก “จำปา” จะเป็นชื่อของหญิงคนรักแล้วยังเป็นชื่อของดอกไม้ และต้นไม้ในเนื้อเพลงด้วย อย่างไรก็ตามหากใช้คำทับศัพท์เป็น *Champa* [7.4, 7.6] หรือแปลเพียงแต่ว่าเป็นดอกไม้ [7.1, 7.3, 7.5] ก็จะไม่สื่อว่าเป็นดอกไม้แบบใด และมีลักษณะพิเศษ คือ มีกลิ่นหอมมาก ดังนั้นเป็นต้น เนื่องจากดอกไม้ชนิดนี้เป็นดอกไม้เมืองร้อน จึงไม่มีในวัฒนธรรมเยอรมัน แต่หากพยายามใช้เป็นชื่อดอกไม้ที่คนเยอรมันรู้จัก ดังที่ปรากฏในบทแปล [7.2] ที่แปลโดยใช้คำว่า *Rose* (‘ดอกกุหลาบ’) ก็จะทำให้ไม่เข้ากับบริบทของเพลงเลย ในกรณีนี้จึงต้องค้นหาชื่อทางวิทยาศาสตร์ของดอกไม้ชนิดนี้ก่อน แล้วจึงไปเทียบเคียงหาชื่อเรียกเป็นภาษาเยอรมัน ซึ่งก็พบว่าในภาษาเยอรมันจะเรียกว่า *Michelia* อย่างไรก็ตาม คนเยอรมันส่วนใหญ่ที่ไม่ใช่ นักพฤกษศาสตร์ก็อาจไม่รู้จักชื่อนี้ หากต้องการให้คนเยอรมันเข้าใจง่ายขึ้นก็อาจจำเป็นต้องเทียบเคียงได้กับดอกไม้ในตระกูลเดียวกัน คือ ดอกแมกโนเลีย (*Magnolia*) แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาก็คือ หากแปล “ดอกจำปา” เป็น *Magnolien* ก็จะทำให้ภาพของท้องนาในเมืองไทยผิดไป เพราะในท้องนาเมืองไทยย่อมไม่มีดอกแมกโนเลียขึ้นอย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การแปลด้วย *Michelia* น่าจะเหมาะสมกว่า คือ ให้ผู้ฟังได้รับความรู้สึกว่าเป็นดอกไม้ที่ตนไม่รู้จัก แต่เป็นดอกไม้ที่มีอยู่ในท้องนาของไทย

4.3 เทศกาล วัฒนธรรม ประเพณี

ในเพลง “ร้องไห้กับเดือน” มีการกล่าวถึงเทศกาลสำคัญหนึ่งในวัฒนธรรมไทย นั่นคือ “งานเดือนเพ็ญสิบสอง” ซึ่งก็เป็นที่รู้จักกันในหมู่มุคนไทยว่าหมายถึง “งานลอยกระทง” ที่จัดขึ้นในวันเพ็ญ หรือขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 นักศึกษากลุ่มหนึ่งแปลประโยคที่ว่า “ครั้นเมื่องานเดือนเพ็ญสิบสอง” เป็น **in dem Fest vollen Mondes* [4.2] (‘ในงานเดือนเพ็ญ’) ซึ่งจะได้ระบุว่าเป็นเดือนอะไร และทุกเดือนก็ย่อมมีวันพระจันทร์เต็มดวง หากจัดงานวันพระจันทร์เต็มดวง หรือทุกขึ้น 15 ค่ำ ก็ต้องแสดงว่าจัดทุกเดือน

ดังนั้น จึงถือว่าเป็นการแปลที่ไม่ถูกต้อง ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งแปลโดยใช้คำว่า *Novemberfest* [4.1] ('เทศกาลเดือนพฤศจิกายน') ซึ่งก็ต้องถือว่าเป็นการแปลที่ตรงตัว แต่ก็อาจถือว่าไม่ค่อยสื่อภาพวัฒนธรรมไทยเท่าไรนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจทำให้ผู้ฟังที่เป็นชาวเยอรมันนำไปเชื่อมโยงกับเทศกาล *Oktoberfest* ในวัฒนธรรมเยอรมันได้ อันที่จริง เทศกาลลอยกระทงของไทยนั้นชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก ชาวเยอรมัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่รู้จักประเทศไทยดีจะรู้ว่าเทศกาลนี้เป็น *Lichterfest* ของไทย ซึ่งหากแปลคำนี้ตรงตัวก็จะหมายถึง เทศกาลที่ประดับประดาด้วยไฟ ซึ่งการที่เรียกเช่นนั้นนั้นเกิดจากภาพขณะลอยกระทงที่กระทงแต่ละใบในน้ำจุดเทียนสว่างไสว ภาพถ่ายและภาพวาดที่แสดงให้เห็นถึงประเพณีไทยในเทศกาลลอยกระทงจึงเป็นภาพงานที่มีแสงไฟ เช่นนี้ ในการแปลชื่อเทศกาล "งานเดือนเพ็ญสิบสอง" จึงควรใช้คำนี้แปลจึงจะเหมาะสม

อีกบทเพลงหนึ่งที่มีคำซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประเพณี หรือสิ่งปฏิบัติอันดีงามของคนไทย แต่เป็นปัญหาในการถ่ายทอดความหมายเป็นภาษาต่างประเทศ คือ เพลง "กราบเท้ายาโม" คำที่เป็นคำสำคัญ โดยเป็นทั้งชื่อเพลง และเป็นกริยาหลักในประโยคขึ้นต้นเนื้อเพลงถึงสองท่อนด้วยกัน คือ "กราบ" ในประโยคที่ว่า "สองมือกราบลงที่ตรงเหนืออาสน์แทบบาทยาโม" ในขณะที่คนไทยทุกคนเข้าใจคำว่า "กราบ" ซึ่งเป็นคำพยางค์เดียวนี้ได้โดยง่าย และนึกภาพออกได้ชัดเจน แต่เราจะไม่สามารถแปลคำนี้เป็นภาษาเยอรมันได้ด้วยคำสั้น ๆ พยางค์เดียว สิ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการแปลจึงเป็นการพยายามบรรยายกริยาดังกล่าว ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย แม้แต่คำบรรยายคำศัพท์นี้ในพจนานุกรม ก็ยังให้คำอธิบายคำว่า "กราบ" ไว้ค่อนข้างยาวว่า "แสดงความเคารพด้วยวิธีหนึ่งประนมมือขึ้นเสมอหน้าผาก แล้วน้อมศีรษะจะดลงพื้น" (The Royal Institute, 1999: 66-67) ด้วยเหตุนี้ บทแปลของนักศึกษาจึงมีความหลากหลายเป็นอันมาก โดยส่วนใหญ่ มักมีคำว่า *zwei Hände* ('สองมือ') เป็นประธานของประโยค ซึ่งเป็นปัญหาในด้านการแปลความให้ครบและปัญหาในการละประธานของประโยคที่แท้จริงของประโยคนี้ ซึ่งไม่ใช่ "สองมือ" แต่เป็น "หลาน" ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วก่อนหน้านี้ จากการแก้ของอาจารย์เจ้าของภาษาในรอบแรก ทำให้ได้คำแปลประโยค "สองมือกราบลงที่ตรงเหนืออาสน์แทบบาทยาโม" ได้เป็น *Ich knie mich mit gefalteten Händen* ('หลานคุกเข่าลงพร้อมประกบมือเข้าด้วยกัน') ซึ่งเป็นการบรรยายลักษณะอาการที่ใกล้เคียงกับการกราบในวัฒนธรรมไทยได้ และสื่อถึงลักษณะการแสดงอาการเคารพศรัทธาในวัฒนธรรมยุโรปได้เช่นกัน เมื่อบรรยายเพิ่มว่ากระทำกริยานี้อยู่แทบบาทยาโม ก็จะทำให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากด้วยจำนวนพยางค์ที่ค่อนข้างมาก และการออกเสียงคำว่า *gefalteten Händen* ('มือที่ประกบกัน') จะฟังดูรีบเร่ง ไม่สามารถทอดเสียงให้สอดคล้องกับทำนองเพลง และลักษณะการร้องเอื้อนแบบเดียวกับเพลงต้นฉบับได้ ผู้วิจัยจึงเสนอให้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างประโยคเป็น *Hände*

faltend knie ich mich zu Füßen Ya Mos ('ขณะที่ประกบสองมือเข้าด้วยกัน หลาน
คุกเข่าลงแทบเท้าย่าโม') แทน

4.4 ทศนคติ ความเชื่อ สภพสังคม

ในบรรดาเพลงลูกทุ่งของไทยนั้น มีจำนวนไม่น้อยที่นำเสนอภาพ
สังคม ทศนคติ และความเชื่อของคนในสังคมไทย ซึ่งอาจเป็นปัญหาในการแปลเพื่อจะสื่อ
ความหมายข้ามวัฒนธรรม

คนไทยนั้นมีความเชื่อเรื่อง "เวรกรรม" บางครั้งจึงจำต้องยอมรับ
สภาพชีวิตว่าเป็นผลมาจากการกระทำของตนในอดีต ไม่ว่าจะในชาติภพปัจจุบันหรือ
ก่อนหน้านั้น และถือว่าเป็นเวรเป็นกรรม เพื่อจะได้รู้สึกปลง และไม่เป็นทุกข์ในประโยค
สุดท้ายของเพลง "รู้ว่าเขาหลอก" นั้นได้แสดงให้เห็นถึงมโนทัศน์นี้เช่นกัน โดยสื่อความ
ว่า แม้หญิงสาวผู้นี้จะต้องเสียใจกับความรัก รู้ว่าถูกคนรักหลอก ก็ยังยอมให้เป็นเช่นนั้น
แต่รู้สึก "ปลง" และคิดเสียว่า "เราเกิดมาใช่เวร" ซึ่งหากต้องแปลคำว่า "ปลง" และ "เวร"
ออกมาเป็นคำเยอรมันตรง ๆ ด้วยคำเพียงคำเดียวเช่นกันนี้ก็คงเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้
แต่ในบทแปลนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่ก็สามารถนำเอามโนทัศน์เรื่อง "เวรกรรม" ไปเทียบ
กับมโนทัศน์ในโลกตะวันตกที่มีความคล้ายคลึงกันได้ คือ มโนทัศน์เรื่อง "โชคชะตา" หรือ
Schicksal ในภาษาเยอรมัน

วัฒนธรรมตะวันตกและคริสต์ศาสนานั้นมักเชื่อเรื่องพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ
และสิ่งที่ถูกกำหนดมาก่อนหน้าที่มนุษย์ไม่ได้เป็นผู้ลิขิตเอง แต่เป็นอำนาจของสิ่งที่เหนือ
ธรรมชาติ และเรียกสิ่งนั้นว่า "โชคชะตา" ดังนั้น การถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านภาษา
โดยการใช้คำนี้แปลคำว่า "เวร" ดังที่นักศึกษาใช้กันย่อมเหมาะสมดี แต่นักศึกษาก็ยังมี
ปัญหาเกี่ยวกับอีกคำหนึ่ง คือ คำว่า "ปลง" จากประโยคก่อนหน้านี้นี้ที่ว่า "หัวใจหวีก็ปลงเสียว่า"
จากสำนวนแปลของนักศึกษาพบว่า การแปลด้วยกริยา *akzeptieren* [11.1, 11.2]
(ยอมรับ) ก็น่าจะเหมาะสมกว่ากรณีที่ไม่แปลคำนี้เลย [11.3, 11.6] หรือแปลเพียงคำว่า
denken [11.4, 11.5] ('คิดว่า') อย่างไรก็ตาม หากต้องการเชื่อมเข้ากับคำว่า "หัวใจหวี"
โดยไม่ต้องการสร้างประโยคใหม่ จนทำให้ยาวเยิ่นเย้อ ผู้วิจัยขอเสนอให้แปลประโยค
"หัวใจหวีก็ปลงเสียว่า เราเกิดมาใช่เวร" รวมไปเลยว่าเป็น *Schweren Herzens sage ich
mir, das ist einfach mein Schicksal* ('ฉันจำใจต้องบอกตัวเองว่า มันก็เป็นโชคชะตา
ของฉันนั่นเอง') การ "บอกกับตัวเอง" น่าจะสื่อมโนทัศน์ของความรู้สึก "ปลง" ได้

4.5 คำเรียกคนรัก

เนื่องจากบทเพลงที่คัดสรรมาแปลในงานวิจัยนี้ส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยว
กับความรัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการที่ชายหนุ่มรำพึงถึงหญิงคนรัก หรือไม่ก็เป็นหญิงสาว
รำพึงถึงชายคนรัก ในบทเพลงเหล่านี้จึงมีการใช้คำที่ไพเราะ หรือแสดงความอ่อนโยน

สำหรับเรียกคนรัก หรือที่เรียกว่า “คำหวาน” (Kosenamen) เข้ามาแทรกอยู่ในบทเพลง อยู่เสมอ คำเหล่านี้ก็เป็นรายละเอียดที่จะต้องได้รับการแปลให้เหมาะสมเช่นกัน เพราะ หากจะใช้บุรุษสรรพนามแทนเสียทั้งหมด ก็น่าจะทำให้อารมณ์ของเพลงที่สะท้อนความหวาน ความรัก และความทุกข์อันเกิดจากความรักไม่สามารถถ่ายทอดออกมาได้

สำหรับปัญหาในการแปลคำเรียกคนรักนั้น เข้าใจว่าเป็นเพราะวงคำศัพท์ ของนักศึกษาไม่กว้างพอ จะสังเกตเห็นได้ชัดว่าส่วนใหญ่จะนำมาใช้เพียงไม่กี่คำ ซึ่งเป็น คำที่ใช้บ่อยจริง ๆ ทว่าในการแปลบทเพลง ซึ่งบางครั้งถือว่าต้องใช้ภาษาที่ไพเราะกว่า ภาษาที่ใช้พูดกันในชีวิตประจำวัน หากนักศึกษาขาดการค้นคว้าหาข้อมูลก็จะมีอาจ สรรหาคำที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทมาใช้ อันที่จริง นักศึกษาสามารถไปสืบค้น รายชื่อคำหวาน หรือ “คำน่ารัก” ที่ใช้เรียกคนรักในภาษาเยอรมันได้จากอินเทอร์เน็ต ได้ไม่ยาก และสามารถเลือกเอารายชื่อสำหรับใช้เรียกคนรักชาย และคนรักหญิง เพื่อมา ประกอบการพิจารณาเลือกคำสำหรับแปลได้ ตลอดจนสามารถใช้วิธีลองสร้างคำผสมขึ้นเอง โดยอิงกับบริบทของไทย จากนั้นจึงนำไปทดสอบหรือสอบถามเจ้าของภาษาว่าใช้ได้หรือไม่

ตัวอย่างหนึ่งของคำเรียกคนรัก คือ คำว่า “แม่ดอกโสหนบ้านนา” (เพลง “ฝนเดือนหก”) ซึ่งน่าจะแปลโดยใช้ *Feldblume* (‘แม่ดอกไม้ทุ่ง’) เพราะจะทำให้เห็นว่าเป็นคำเรียกหญิงคนรักที่เป็นสาวชานาได้เหมาะสมกว่าใช้เพียงคำว่า *Blume* (‘ดอกไม้’) หรือใช้คำคุณศัพท์ว่า *schön* (‘สวย’) มาขยายความ การสร้างคำผสมด้วยการเติมคำว่า *Feld* (‘ทุ่งนา’) เข้าไป สอดคล้องกับการที่ว่าคนเยอรมันใช้คำว่า *Blume* (‘ดอกไม้’) หรือ *Blümchen* (‘ดอกไม้ดอกเล็ก’) เพื่อสื่อถึงหรือเรียกคนรักในภาษากวีนิพนธ์ ส่วนคำว่า “พ่อดอกสะเดา” ในเพลงเดียวกัน จะเป็นปัญหาหนักกว่า เนื่องจากหากนำเอาคำว่า “ดอกไม้” มาใช้ก็จะทำไม่ได้เลยในภาษาเยอรมัน เพราะจะไม่เรียกผู้ชายโดยใช้คำที่มีความหมายว่า ‘ดอกไม้’ การที่นักศึกษาพยายามไปค้นศัพท์จนได้คำว่า *Niembaum* มานั้น ก็ถือว่าเป็นวิธีที่ได้ถูกทิศทางแล้ว กล่าวคือ กรณีของคำเรียกคนรักชายนั้นคงต้องใช้ คำที่มีความหมายเป็น “ต้นไม้ม” มากกว่าดอกไม้ อย่างไรก็ตาม คำนี้เป็นคำแปลภาษา เยอรมันจากชื่อทางวิทยาศาสตร์ของ “ต้นสะเดา” ในภาษาไทย เมื่อนำมาเป็นคำเรียก ชื่อคนรัก จะไม่สามารถสื่อความได้ในวัฒนธรรมเยอรมัน เพราะคนเยอรมันโดยทั่วไป ไม่ใช้คำนี้เรียกคนรัก นอกจากนี้ ส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักต้นไม้ชนิดนี้เสียด้วยซ้ำ จากการปรึกษากับเจ้าของภาษา ซึ่งผู้วิจัยพยายามเสาะหาคำเรียกคนรักชายในภาษาเยอรมันที่เป็นชื่อ ต้นไม้มาใช้ในกรณีนี้ ทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกใช้คำว่า *Eiche* (‘ต้นโอ๊ก’) มาแปลคำว่า “พ่อดอกสะเดา”

5 ปัญหาด้านการถ่ายทอดความหมายให้ครบถ้วน

การแปลความเนื้อเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมันให้ครบถ้วนมากที่สุดเท่าที่

จะเป็นไปได้ นั่นอาจเป็นเรื่องที่พอกระทำได้ หากไม่ถูกจำกัดด้วยวัตถุประสงค์ในการแปลตามแนวทางที่กำหนดไว้ กล่าวคือ สรรค์สร้างบทแปลที่สามารถนำไปใช้ร้องได้ด้วยการที่ผู้แปลต้องตัดทอนใจความบางส่วนออกไป จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก เพื่อจะจำกัดจำนวนพยางค์และถ้อยคำต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับจังหวะและทำนองเพลง อย่างไรก็ตามการไม่แปลคำบางคำอาจมีผลกระทบต่อความหมายรวมของเพลงได้ จึงต้องพิจารณาถึงความสำคัญของคำที่จะเลือกไม่แปลด้วย ตัวอย่างเช่น การไม่แปลคำบอกเวลา “เดือนหก” ในบทแปล [1.2] ของเพลง “ฝนเดือนหก” นั้น ถือเป็นความผิดพลาดที่ไม่ควรเกิดขึ้นเนื่องจากบทเพลงนี้มีเนื้อหาเป็นบทคร่ำครวญถึงคนรักโดยผูกกับธรรมชาติ กล่าวคือคนรักทั้งชายหนุ่มไป “เมื่อเดือนหก” ดังนั้น เมื่อถึง “เดือนหก” อีกครั้ง เห็นสายฝนที่โปรยปรายลงมาก็ทำให้ตนนึกถึงคนรักที่จากไป ความสำคัญของ “เดือนหก” จึงเด่นชัด มิฉะนั้นคงจะไม่นำมาใช้เป็นชื่อเพลง

ในเพลง “คิดถึงจึงเลย” การไม่แปลวรรค “ตากแดดหน้าดำฟ้าหนีทำไป” ก็ทำให้มองไม่เห็นภาพของความลำบากที่บรรยายไว้ในเพลงต้นฉบับ ในกรณีนี้ซึ่งเป็นประโยคความซ้อน หากแปลให้เป็นประโยคที่สมบูรณ์ทั้งสองส่วนอาจทำให้จำนวนคำมากเกินไปจนไม่สามารถร้องได้ลงจังหวะ จึงต้องอาศัยวิธีการทางไวยากรณ์มาช่วยด้วย เช่น ใช้รูป Partizip II คือ คำว่า *sonnenverbrannt* ('ถูกแดดเผาจนผิวเสีย') ก็จะสามารถสื่อภาพที่ตากแดดจนดำได้ ด้วยคำภาษาเยอรมันที่มีจำนวนพยางค์เพียง 4 พยางค์เท่ากับ “ตากแดดหน้าดำ” ได้ และสามารถแปลส่วนที่ตามมาได้ว่า *dennoch tue ich das* ('แต่ก็ยังคงทำสิ่งนั้น') เช่นเดียวกับประโยคที่ว่า “ทั้งงานรับจ้างทุกแห่งหน” และ “หวังเก็บเงินไปแต่งกับเธอ” เมื่อละข้อความบางส่วนไป ดังที่ปรากฏในบทแปลของนักศึกษาก็จะทำให้สื่อสารที่สำคัญไม่ครบถ้วน จึงควรแปลเก็บความให้มากที่สุดด้วย แม้จะไม่ต้องตรงตามตัวทุกคำ เช่น แปลว่า *Ich such' mir überall einen Job. Wegen Armut bin ich hoffnungslos. Ich will sparen, um dich zu heiraten.* ('ที่ทำงานทำไปทั่วทุกหนแห่ง เพราะความยากจนจึงสิ้นหวัง พี่หวังเก็บเงินไปแต่งงานกับเธอ')

คำที่สำคัญแต่กลับไม่มีบทแปลใดแปลเลย คือ คำว่า “เต็มใจ” ในประโยคที่ว่า “ถึงเขาหลอกแต่เต็มใจให้หลอก” ซึ่งเป็นคำสำคัญและควรต้องเก็บความไว้ ทั้งนี้เพราะเนื้อหาสำคัญของบทเพลง “รู้ว่าเขาหลอก” นั้น คือ การที่หญิงสาวรู้ว่าคนที่ตนรักนั้นหลอกตน แต่ก็เพราะความรักเธอจึงยอมทุกอย่าง ดังนั้น ในบทเพลงนี้จึงควรต้องใส่เนื้อความนี้เข้าไปด้วย แต่หากแปลทั้ง “รู้” และ “เต็มใจ” เข้าไปแล้วมีปัญหาเรื่องจำนวนพยางค์ก็อาจแปลแบบตีความได้เป็น *Ich lass zu, dass er mich belügt* ('ฉันปล่อยให้เขาโกหกหลอกหลวงฉัน') เพราะการปล่อยให้สิ่งนี้เกิดขึ้น ก็แฝงความหมายไว้แล้วว่า “รู้” แต่ก็ยัง “ปล่อยให้เกิด” ซึ่งน่าจะเทียบเคียงกับความ “เต็มใจ” ได้เช่นกัน

บทเพลง “สามโหล่สามซ่า” นั้นถือว่าใช้ภาษาทันสมัยที่สุด อันที่จริงเป็นบทแปลที่นักศึกษาไม่ได้มีปัญหามากนักในการถ่ายทอดใจความให้ครบถ้วน แต่ก็ยังมีปัญหาที่ปรากฏเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ประโยค “หนึ่งผลิตภัณฑ์กับหนึ่งตำบลนอกดีดี” หลายบทแปลตัดเนื้อหาที่ว่า “คนนอก” ออกไปเลย เช่น **Für ein Produkt eines Dorf. Es ist sehr gut* (‘สำหรับหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งหมู่บ้าน นั้นเป็นสิ่งที่ดีมาก’) ในกรณีนี้ อันที่จริงภาษาเยอรมันสามารถใช้คำกริยาช่วยสื่อทัศนภาวะ (Modalverb) มาช่วยทำให้ได้ใจความครบถ้วน และกระชับได้โดยไม่ต้องสร้างประโยคใหม่ คือ ใช้คำกริยา *sollen* โดยแปลว่า *soll sehr gut sein* (‘คนนอกว่าดีมาก’) คำว่า “หนึ่งผลิตภัณฑ์กับหนึ่งตำบล” ที่เป็นประธานของประโยคนี้ นักศึกษาทุกคนพยายามแปล แต่ก็พบปัญหา ไม่รู้ว่าจะแปลอย่างไรดี อันที่จริงโครงการนี้ของประเทศไทยมีชื่อว่า “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” (One Tambon One Product - OTOP) ซึ่งเมื่อแปลเป็นภาษาเยอรมันจะใช้คำว่า “Eine Gemeinde, ein Produkt” แต่ในเพลงนี้มีการเสริมคำว่า “กับ” เข้าไป และกลับตำแหน่ง “ตำบล” กับ “ผลิตภัณฑ์” ในคำแปลจึงต้องเติมคำว่า *und* (‘และ’) เพิ่มเข้าไปเช่นกัน แต่เนื่องจากจำนวนพยางค์ของ *eine Gemeinde* กับ *ein Produkt* นั้นไม่ตรงกับคำในภาษาไทย หากแปลโดยสลับตำแหน่งแบบต้นฉบับเพลงในภาษาไทย ก็อาจทำให้ร้องไม่ลงทำนองในที่นี้จึงต้องกลับไปใช้ลำดับคำที่เรียงคำตามชื่อโครงการจริง เป็น *Eine Gemeinde und ein Produkt soll sehr gut sein* (‘หนึ่งตำบลกับหนึ่งผลิตภัณฑ์ เขาออกกันว่าดีมาก’)

แม้ว่าการแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมันเพื่อให้สามารถนำไปใช้ขับร้องกับทำนองเดิมได้จะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้จำเป็นต้องแปลแบบเอาความมากกว่าแปลแบบตรงตัว ตลอดจนจำเป็นต้องละความบางอย่างไปบ้าง แต่ผู้แปลก็ยังคงควรพิจารณาให้ถี่ถ้วนว่าใจความใดเป็นใจความหลัก ใจความใดเป็นใจความประกอบที่ไม่สำคัญต่อเนื้อหาโดยรวม ในการแปลจึงควรคำนึงถึงประเด็นด้านเนื้อหาควบคู่ไปกับการตัด ลดรูปหรือเพิ่มคำ เพิ่มพยางค์ เพื่อให้สอดคล้องกับทำนองเพลง แต่ขณะเดียวกันก็ต้องระวังไม่ให้ผิดไวยากรณ์จนเจ้าของภาษาไม่อาจรับได้ด้วยเช่นกัน

6. ปัญหาด้านการแปลการกล่าวซ้ำ

การซ้ำเนื้อร้องเป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่พบได้เช่นกันในผลงานเพลงลูกทุ่งที่นำมาแปลในงานวิจัยนี้ การกล่าวซ้ำ (repetition) เป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในบทร้อยกรองเกือบทั้งหมด ทั้งนี้ อาจประกอบด้วยเสียง พยางค์ คำ วลี บาทของบทร้อยกรอง รูปแบบของจังหวะลีลา ความคิดเห็น การกล่าวอ้างถึงสิ่งอื่นและรูปทรงสัณฐานต่าง ๆ (The Royal Institute, 2002: 361) บทเพลงลูกทุ่งที่ดีมักมีลักษณะการใช้ภาษาที่น่าสนใจหลายประการ ลำดับต่อไปนี้จะขอหยิบยกลักษณะการใช้ภาษาที่โดดเด่นบางประการ และปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อต้องแปลบทเพลงที่มีการใช้เทคนิคทางภาษาเช่นนี้ โดยเฉพาะหากต้องการ

รักษาให้เห็นโครงสร้างทางภาษาที่โดดเด่นด้วย การกล่าวซ้ำที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งนั้นมี 3 ลักษณะ คือ การซ้ำเนื้อความ การซ้ำคำ และการใช้คำซ้ำ

การซ้ำเนื้อความท่อนหนึ่งหลายครั้งภายในหนึ่งเพลงนั้นไม่ใช่เรื่องแปลกแต่ประการใด และมีใช้ข้อแตกต่างในด้านภาษา เพราะหลายบทเพลง ไม่ว่าจะเป็เพลงในดนตรีในแนวใด สามารถมีท่อนสร้อยที่เรียกว่า refrain ได้เสมอ ในบรรดาเพลงทั้ง 16 เพลงที่คัดสรรมาแปลในงานวิจัยนี้ มีเพียงบทเพลงเดียวที่มีสร้อยเพลง นั่นคือ เพลง “อยากดัง” โดยที่สร้อยของเพลงนี้มีคำร้องว่า “อยากดัง ทำไม่ถึงอยากดัง โอ...” ซึ่งจะร้องที่ต้นเพลงและเมื่อจบเนื้อร้องในแต่ละท่อน ตลอดจนร้องซ้ำกันอีกหลายรอบตอนจบเพลง การซ้ำของสร้อยเพลงนั้นมิได้เป็นปัญหาแต่อย่างใด และนักศึกษาทุกคนก็จะแปลเนื้อหาของสร้อยเพียงครั้งเดียวและนำไปใช้ร้องซ้ำในแบบเดียวกับต้นฉบับ ซึ่งอาจจะมีการร้องซ้ำได้หลายเที่ยวเลยทีเดียว นอกจากการซ้ำของเนื้อความในรูปแบบของสร้อยแล้ว เพลงลูกทุ่งอีกจำนวนมากก็มักจะขึ้นต้นเนื้อร้องด้วยข้อความเหมือนกัน โดยมักมีคำที่เป็นชื่อเพลงปรากฏอยู่ในเนื้อความวรรคนี้ด้วย จากนั้นจึงค่อยต่อข้อความเป็นอย่างอื่นไปในแต่ละท่อน ยกเว้นท่อนแยกที่จะมีเนื้อความขึ้นต้นแตกต่างออกไป แบบฉบับการเขียนเนื้อเพลงลูกทุ่งไทยส่วนใหญ่จะประกอบด้วยเนื้อเพลง 4 ท่อน การซ้ำเนื้อความนั้นมีกัน 2 รูปแบบด้วยกัน คือ ซ้ำทุกท่อนยกเว้นท่อนแยก รวมไปถึงการซ้ำเนื้อความเดียวกัน 3 ครั้ง ในการแปลลักษณะการซ้ำความลักษณะนี้ ไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใด เนื่องจากเมื่อแปลข้อความดังกล่าวได้แล้วก็สามารถนำมาขึ้นต้นเพลงในทุกท่อนได้หรือร้องซ้ำได้ตามทำนองเพลงเลย ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ก็แปลโดยใช้ประโยคเดียวกันซ้ำอีก แต่ในบทแปลพบว่ามีบางกรณีเช่นกัน ที่นักศึกษามีการปรับให้เนื้อความแต่ละท่อนไม่เหมือนกันเสียทีเดียว ซึ่งเป็นข้อผิดพลาดที่ไม่ควรเกิดขึ้นในกระบวนการแปลเพลง

นอกจากการซ้ำความทั้งท่อน และซ้ำทั้งประโยคแล้ว อีกเทคนิคหนึ่งที่พบบ่อยในเพลงลูกทุ่ง คือ การซ้ำคำ หรือวลีสั้น ๆ ไม่เต็มประโยค สองครั้งติดกัน ซึ่งเป็นเทคนิคในการย้ำข้อความสำคัญ หรือเป็นการเล่นคำให้สอดคล้องกับจังหวะเพลง การซ้ำคำหรือวลีเดียวกัน 2 ครั้ง อาจมีลักษณะหรือวัตถุประสงค์แตกต่างกันออกไปบ้าง โดยอาจเป็นการเพิ่มความหนักแน่น ตัวอย่างเช่น “มีแต่ทางแพ้ซ้ำใจซ้ำใจ” ในเพลง “จำปาสิมตัน” หรือ “ทนะระทนะระทน้อยหน้า” ในเพลง “ล่องเรือหารัก” นั้น เป็นการเน้นให้เห็นความเจ็บปวด

บทเพลง “รักจริงให้ดัง” ถือได้ว่าเป็นเพลงที่มีความโดดเด่นมากในเรื่องของการซ้ำคำ ทั้งนี้เพราะในเพลงมีการใช้เทคนิคนี้ถึง 6 ครั้งด้วยกัน ลักษณะการซ้ำส่วนใหญ่ก็ไม่ได้มีผลกระทบต่อความหมายโดยรวม และมักไม่ได้เป็นการซ้ำที่เป็นผลมาจากโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์แต่อย่างใด การซ้ำมักมิได้ช่วยเน้นคุณลักษณะอะไร

ตัวอย่างเช่น เป็นการซ้ำกรรมของประโยค บางครั้งก็เป็นการซ้ำเพื่อเน้นความ หรือเป็นการขึ้นประโยคใหม่ด้วยคำเดียวกัน จากการวิเคราะห์บทแปลเห็นได้ชัดว่าสำหรับการแปลเพลงนี้ นักศึกษาให้ความสำคัญกับการซ้ำคำมากกว่าเพลงอื่น คงเนื่องด้วยปริมาณการซ้ำคำที่มีมากจนทำให้เป็นลักษณะอันโดดเด่นของเพลงนั้นนั่นเอง เช่น แปลประโยคที่ว่า “ก็เพราะรักจึงบอก จึงบอกออกมาจากหัวใจ” เป็น *Weil ich dich liebe. Die Liebe aus meinem Herzen* [12.1] (‘เพราะที่รักเธอ ความรักจากใจของพี่’)

ไม่ว่าคำซ้ำจะมีลักษณะโครงสร้างเป็นอย่างไร และมีความสำคัญต่อเนื้อหาของเพลงมากน้อยแตกต่างกันเพียงไร ก็ยังน่าจะใส่คำซ้ำเข้าไปเพื่อสร้างอารมณ์ของเพลงให้คล้ายบุคลิกของผู้ชายบ้านนอกที่พูดจาไม่คล่องแคล่ว ต้องพูดประโยคที่ตนเองคิดหรืออยากพูดซ้ำ ๆ บ่อย ดังนั้น เทคนิคการซ้ำคำควรได้รับการถ่ายทอดข้ามภาษาไปให้เห็นในภาษาปลายทางด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากซ้ำได้ในตัวโน้ตเดิม ก็ย่อมจะเข้ากับทำนองได้ดี อย่างไรก็ตาม จะสังเกตได้ว่า การซ้ำคำในบทแปลนั้น อาจไม่ได้เป็นการแปลการซ้ำคำของตนฉบับตรงตามตัวอักษร โดยส่วนใหญ่แล้วจะคำนึงถึงการนำไปร้อง ดังนั้น จึงจะพยายามจัดคำที่ซ้ำให้ลงจังหวะตามต้นฉบับเดิมมากกว่า และอาจเปลี่ยนคำที่จะนำมาซ้ำให้สอดคล้องกับคำศัพท์ และโครงสร้างภาษาเยอรมัน ตลอดจนจนตำแหน่งคำในภาษาเยอรมัน ดังที่ผู้วิจัยขอเสนอการแปลการซ้ำคำไว้ในตารางที่ 3

การใช้คำซ้ำ หมายถึง การใช้คำประเภทเดียวกันติดกันสองครั้ง ในภาษาเขียนของไทยมักใช้เครื่องหมายไ้มย้ม (๑) เป็นสัญลักษณ์แทนหน่วยที่ถูกซ้ำได้ เช่น แดง ๑ ดี ๑ การใช้คำซ้ำนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นบ่อยในภาษาไทย โดยการซ้ำคำทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้หลายอย่าง เช่น บอกความเป็นพหูพจน์ เน้นน้ำหนัก หรือช่วยให้เกิดภาพพจน์ ในเพลงลูกทุ่งที่นำมาแปลก็มีการใช้คำซ้ำเช่นกัน ได้แก่ ใช้เพื่อเน้นความหมาย เช่น “ดีดี” “นาน ๆ” และ “แรง ๆ” ในเพลง “สามโหล่สามซ่า” หรือ “นาน ๆ” ในเพลง “ฉันหนาที่รัก” นอกจากนี้ยังมีการใช้คำซ้ำที่แสดงลักษณะที่ไม่เฉพาะเจาะจง หรือไม่เน้น บอกลักษณะนั้นคร่าว ๆ เช่น คำบอกสี “แดง ๆ” ในภาษาเยอรมันเองก็มีการใช้คำซ้ำเช่นกัน ในขณะที่ภาษาไทยสร้างคำซ้ำขึ้นใหม่ได้เรื่อย ๆ คำซ้ำในภาษาเยอรมันมีรวมทั้งสิ้นเพียงแค่ประมาณ 100 คำ (Schumann, 2010: 394) ดังนั้น จึงเป็นไปได้ที่จะแปลคำซ้ำในภาษาไทยด้วยคำซ้ำภาษาเยอรมันที่มีความหมายใกล้เคียงกันด้วยโครงสร้างแบบเดียวกัน แต่อาจจำเป็นต้องนำคำอื่นมาขยายความ ตัวอย่างเช่น ดีดี ก็ต้องแปลว่า *sehr gut* (‘ดีมาก’) เป็นต้น

อีกตัวอย่างหนึ่งของคำซ้ำที่พบ คือ คำเลียนเสียงธรรมชาติ ในบทเพลง “ฝนเดือนหก” ที่ใช้ว่า “หัวใจพี่ร้องโอย ๆ” ซึ่งก็พบว่ายากมากที่จะแปลคำนี้ออกมาเป็นคำซ้ำที่เป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติในภาษาเยอรมัน และหากวิเคราะห์ดูความสำคัญของเสียงร้องในบริบทนี้แล้วก็จะเห็นว่าไม่สำคัญมาก ใจความสำคัญอยู่ที่ว่าต้องบรรยายความเจ็บปวดโดยบอกว่าหัวใจร้องแสดงความเจ็บปวดออกมามากกว่าที่จะมาเน้นให้รู้ว่าเสียงร้องของหัวใจนั้น

ตารางที่ 3 ข้อเสนอแนะในการแปลการซ้ำคำ

ชื่อเพลง	เนื้อความที่มีการซ้ำคำ	ข้อเสนอแนะในการแปล
จำปาสิมตัน	มีแต่ทางแพ้ <u>ซ้ำซ้ำใจ</u>	<i>Ich werd' dich nur, dich nur verlieren</i> (“ซ้ำคงจะได้แต่ <u>เสียเธอ</u> ได้แต่ <u>เสียเธอ</u> ไป”)
ฉันทนาที่รัก	จะปักหัวใจ หัวใจรักคุณนานๆ รัก <u>สาว</u> <u>โรงงาน</u> <u>สาวโรงงาน</u> ชื่อฉันทนา	<i>Ich werde nur dich, nur dich, ewig lieben. Ich lieb' 'ne Weberin. Die Weberin heißt Chantana.</i> (“ผมจะรักแต่คุณ แต่คุณไปตลอดกาล ผมรัก <u>สาวท่อ</u> <u>ผ้า</u> <u>สาวท่อ</u> ผ้าชื่อฉันทนา”)
รักจริงให้ติงนัง	ก็เพราะรักจึงบอก จึงบอกออกมาจาก หัวใจ	<i>Ich liebe dich so sehr, so sehr. Ich sag's aus tiefem Herzen.</i> (“พี่รักเธอมาก รักมาก พี่บอกออกมาจากส่วนลึกของหัวใจ”)
	อยากจะทำบอกความนัย ความนัย แต่ มันก็ไม่ค่อยกล้า	<i>..., will ich dir was sagen, was sagen, aber ich wag' es doch nie</i> (“พี่อยากบอกเธอถึงอะไรบางอย่าง บอกอะไรบางอย่าง แต่ไม่เคยกล้าทำ”)
	พี่ไม่ใช่ <u>มะกอก</u> <u>มะกอก</u> ก็ว่าสามตะกร้า	<i>Ich bin nicht aalglatt, nicht aalglatt. Ich belüge dich nie.</i> (“พี่ไม่ได้ลื่นอย่างปลาไหล ลื่นอย่างปลาไหล พี่ไม่เคยโกหกเธอ”)
	อยากจะทำ <u>ชวนเธอมา</u> <u>เธอมา</u> พูดภาษา เดียวกัน	<i>Ich will dich einladen, einladen, zu uns'rer Sprache der Liebe</i> (“พี่อยากจะทำ <u>ชวนเชิญ</u> <u>ชวนเชิญ</u> เธอมาพูดภาษารักของเรา”)
	เดือน <u>สี่ปีหน้า</u> <u>ปีหน้า</u> พี่ก็จะมาขอ	<i>Im nächsten März, im März, will ich dich heiraten</i> (เดือน <u>สี่ปีหน้า</u> <u>เดือนสี่</u> พี่จะขอแต่งงานกับเธอ)
	วันนั้น <u>ละหนอ</u> <u>ละหนอ</u> พี่จะขอติงนัง	<i>Wenn der Tag kommt, er kommt, will ich dann Ting Nang</i> (“เมื่อวันนั้นมาถึง วันนั้นมาถึง พี่จะขอติงนัง”)
ล่องเรือหารัก	ทน <u>ระทม</u> <u>ระทม</u> น้อยหน้า	<i>bin d'rum beschämt, muss leiden und leiden</i> (“จึงอาย ต้องเป็น <u>ทุกข์</u> และ <u>ทุกข์</u> ”)
หนุ่มนารอง	<u>คอยคนรัก</u> <u>คอยคนรัก</u> จากกัน	<i>Und warte, und warte auf meinen Schatz</i> (“และ <u>คอย</u> และ <u>คอย</u> สุดที่รักของพี่”)
	<u>ยามเมื่อฝน</u> <u>ยามเมื่อฝน</u> หล่นมา	<i>Als der Regen, als der Regen rieselt</i> (“ <u>ยามเมื่อฝน</u> <u>ยามเมื่อฝน</u> หล่นมา”)
	<u>มองดูน้ำ</u> <u>มองดูน้ำ</u> เอ่อคลอง	<i>Beim Schauen, beim Schauen ins Wasser</i> (“ <u>ยามมอง</u> <u>ยามมอง</u> ไปที่น้ำ”)

เป็นเสียงอะไร ต่างจากการที่ควรพยายามถ่ายทอดความหมายของคำซ้ำ อีก 3 แห่งในเพลง “ฝนเดือนหก” คือ คำบรรยายลักษณะฝนตกที่ว่า “พริ่า ๆ” “โปรย ๆ” และ “ปรอย ๆ” ออกมาด้วยโครงสร้างที่เทียบเคียงกันได้ในภาษาเยอรมัน เป็นต้นว่า ใช้คำว่า *tröpfeln*, *rieseln* และ *nieseln* ที่ล้วนแต่มีความหมายว่า “ตกน้อยแต่ต่อเนื่อง”

7. ปัญหาด้านการเลือกสรรคำและโครงสร้างภาษาที่เหมาะสมสำหรับการร้อง

ปัญหาที่ถือว่าเฉพาะเจาะจงที่สุดสำหรับการแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมันในงานวิจัยนี้ คือ ปัญหาในการทำให้บทแปลสามารถนำมาร้องได้โดยใช้ทำนองเดิมของเพลงลูกทุ่งไทยที่เป็นต้นฉบับ ทั้งนี้โดยจะต้องพยายามให้ไม่ขัดกับหลักการออกเสียงภาษาเยอรมัน แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงรักษากลิ่นอายของจังหวะ ท่วงทำนอง ตลอดจนอารมณ์ของเพลงต้นฉบับไว้ให้ได้มากที่สุด ซึ่งพบว่าในกระบวนการแปลนั้น จะต้องใช้วิธีหาคำและสำนวน ตลอดจนโครงสร้างภาษาเยอรมันหลายแบบที่สื่อความหมายใกล้เคียงกัน แล้วจึงเลือกใช้สำนวนที่เข้ากับจำนวนพยางค์ของคำร้อง ทำนองเพลง ความสั้นยาวของตัวโน้ต การแบ่งวรรคตอน ตลอดจนน้ำเสียงและอารมณ์ของเพลง ดังนั้น กรณีที่มีบทแปล 2 สำนวน บางครั้งสำนวนที่คิดว่าอาจมีใช้สำนวนแปลที่แปลตรงตัวและเก็บความหมายได้ครบถ้วนมากที่สุดก็ได้ แต่หากต้องตัดสินใจเลือก อาจจำเป็นต้องเลือกสำนวนที่ร้องแล้วให้เสียงที่ไพเราะและกลมกลืนกับเนื้อหาและอารมณ์ของเพลงก็เป็นได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ที่จะนำบทแปลเนื้อเพลง “ร้องไห้กับเดือน” ของนักศึกษาสองกลุ่มมาเทียบกัน

ตารางที่ 4 ตารางเปรียบเทียบสำนวนแปลส่วนหนึ่งของบทแปลเพลง “ร้องไห้กับเดือน”

เนื้อเพลงในต้นฉบับ	สำนวนแปล [4.1]	สำนวนแปล [4.2]
คงมีใคร	<i>Kann es sein,</i>	<i>Vielleicht hast du jemanden,</i>
เขาคอยเอาใจเก่งนัก	<i>dass du jemanden hast,</i>	<i>der um deine Gunst wirbt.</i>
เจ้าถึงลืม ลืมชายที่รัก	<i>der viel besser ist als ich?</i>	<i>Du vergisst also dein'n Mann.</i>
ให้คอยเหงาหงอยอยู่หนา	<i>D'rum lässt du mich allein.</i>	<i>Weißt du, dass ich einsam bin?</i>
ยิ่งมองดูเดือน	<i>Ich bin traurig,</i>	<i>Ich schau' den Mond an,</i>
เหมือนเดือนให้ใจผวา	<i>immer wenn ich den Mond seh'.</i>	<i>den ich gefürchtet hatte.</i>
ยิ่งคืนนี้เดือนจ๋า	<i>In dieser hellen Nacht</i>	<i>In der Nacht. Oh, der Mond,</i>
ฉันมาร้องไห้กับเดือน	<i>weine ich mit dem Mond.</i>	<i>ich weine mit dir.</i>

แม้ว่าในด้านความถูกต้องสำนวนแปลทั้งสองสำนวนข้างต้นอาจมีคุณภาพใกล้เคียงกัน เพราะต่างก็เก็บความได้ไม่หมดทุกรายละเอียด แต่สื่อความหมายหลักตามเนื้อเพลงต้นฉบับได้ ทั้งนี้ เมื่อแปลย้อนกลับไปบทแปล [4.1] จะมีความหมายว่า “เป็นไปได้หรือไม่ที่เธอมีใครที่ดีกว่า เธอจึงทิ้งฉันไว้ให้เดียวดาย ฉันเศร้าใจทุกครั้งที่มีมองดูเดือน ในคืนที่แสงจันทร์ ฉันมาร้องไห้กับเดือน” ในขณะที่บทแปล [4.2] มีความหมายว่า “บางทีเธออาจจะไม่มีใครคอยเอาใจ เธอจึงลืมผู้ชายคนนี้ของเธอ เธอรู้ไหมว่าฉันเปลาเปลิ้ว ฉันมองดูเดือนที่

ทำให้ฉันรู้สึกกลัว ในยามคำคืน โธ่เดือน ฉันมาร้องให้กับเธอ” อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาโดยรวมแล้วสำนวนแปล [4.1] จะร้องเข้ากับทำนองเพลงได้ดีกว่า เมื่อผู้วิจัยนำบทแปลทั้งสองมาวิเคราะห์และเสนอสำนวนแปลที่เหมาะสม จึงได้ใช้สำนวนบทแปล [4.1] เป็นหลัก ทั้งนี้ โดยเสนอให้แปลเนื้อเพลงก่อนนี้ว่า *Kann es sein, dass du jemanden hast, der dich mehr verwöhnt als ich? D’rum lässt du mich allein. Ich bin traurig, jedes Mal wenn ich den Mond seh’.* In dieser hellen Nacht weine ich mit den Mond ซึ่งมีความหมายว่า (‘เป็นไปได้หรือไม่ที่เธอมีใครซึ่งเอาใจเธอมากกว่าฉัน ดังนั้น เธอจึงปล่อยให้ฉันเดียวดาย ฉันเศร้าใจทุกครั้งที่เห็นเดือน ในคืนที่แสงแรงจางนี้ ฉันมาร้องให้กับเดือน’)

จากการวิเคราะห์บทแปลของนักศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ นักศึกษาใช้วิธีนับจำนวนพยางค์ของเนื้อเพลงแต่ละวรรคให้ตรงกับต้นฉบับ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบทแปลจะมีจำนวนพยางค์เท่ากันก็ไม่สามารถนำมาร้องได้แบบเดียวกับต้นฉบับ เนื่องจากปัญหาความแตกต่างของคำที่เป็นสระสั้น-ยาวแตกต่างกัน นอกจากนี้ ยังขึ้นอยู่กับจังหวะและวิธีการร้องในแต่ละเพลงด้วย ตัวอย่างเช่น หากเปรียบเทียบบทแปลของวรรค “ส่วนพี้นี้เพื่อคิดถึงอย่างแรง” ในเพลง “คิดถึงจังเลย” ของนักศึกษาสองกลุ่ม คือ *Aber mein Herz vermisst nur dich.* [3.1] (‘แต่หัวใจของพีคิดถึงแต่เธอ’) และ *Ich vermisse dich immer sehr.* [3.2] (‘พีคิดถึงเธอมากเสมอ’) จะเห็นได้ว่าต่างมีจำนวนพยางค์เท่ากับต้นฉบับ อีกทั้งในส่วนของการถ่ายทอดความหมายก็ไม่ได้ต่างกันมากนัก แต่เพลงนี้เป็นเพลงช้าที่เวลาร้องมักมีการเอื้อนคำและใส่ลูกคออยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะในประโยคสุดท้ายนี้จะต้องลากเสียงยาวมาก ทำให้บทแปล [3.1] เป็นบทแปลที่ด้อยกว่า เพราะจบด้วยคำว่า *dich* ที่เป็นพยางค์สั้น และมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงเสียดแทรกซึ่งลากยาวได้ยาก

เรื่องของความสั้นยาวและการเลือกสรรคำเพื่อให้สามารถร้องเสียงยาวได้ในวรรคจบของแต่ละท่อนนั้นมีผลทำให้บทแปลมีคุณภาพแตกต่างกันอย่างแน่นอน กรณีที่เป็นเพลงเร็วจำนวนพยางค์มักมีบทบาทสำคัญกว่าบทเพลงที่ช้า ทั้งนี้ เพราะจังหวะที่เร็วทำให้ต้องร้องทุกพยางค์เท่ากับเพลงต้นฉบับ กรณีเพลงที่แปลเป็นเพลงช้า ยังมีการเอื้อนลูกคอมากก็จะต้องคัดสรรคำแปลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การเลือกสรรคำที่เป็นสระเสียงยาวมาใช้นั้นมิได้ทำได้โดยง่ายเสมอไป เพราะยังต้องขึ้นกับเนื้อหาและคำศัพท์ที่ต้องใช้ในการสื่อความหมายของแต่ละบทเพลงด้วย นอกจากนี้ หากใช้จำนวนพยางค์เท่ากับเพลงต้นฉบับอาจไม่สามารถร้องได้แบบเดียวกัน ในขณะที่การเพิ่มพยางค์ไม่ได้เป็นปัญหาแต่อย่างใด เช่น ในการแปลวรรคที่ว่า “ไร้คู่เกี่ยวกอดเรือเหว้า” ในเพลง “ล่องเรือหารัก” แทบทุกบทแปลจะมีจำนวนพยางค์มากกว่าในต้นฉบับภาษาไทย ที่มีเพียง 7 พยางค์เท่านั้น เช่น **hab’ keine Freundin, bin einsam auf dem Boot* [13.1] (‘ไม่มีแฟนว่าเหว้อยู่บนเรือ’) ใช้ถึง 11 พยางค์ซึ่งมีจำนวนพยางค์มากกว่าต้นฉบับถึง 4 พยางค์

แต่สามารถร้องได้สบาย ๆ ซึ่งเมื่อปรับแก้ให้ถูกต้อง ก็ยังทำให้จำนวนพยางค์เพิ่มขึ้นอีก เช่น ปรับให้เป็น *hab' keine Freundin, bin einsam auf meinem Boot* ('ไม่มีแฟน ว่าแหงอยู่บนเรือของพี่') แต่ก็ไม่มีปัญหาสำหรับการร้องแต่อย่างใด

กรณีทีในเพลงมีชื่อคนหรือชื่อสถานที่ซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้คำทับศัพท์ ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ตำแหน่งของคำทับศัพท์เหล่านี้ จะเห็นได้ว่า หากสามารถวางตำแหน่งของคำเหล่านี้ให้อยู่ในตำแหน่งเดิมที่ปรากฏในเพลงต้นฉบับ จะทำให้สามารถร้องเพลงได้ไพเราะขึ้น หากเปรียบเทียบบทแปลสองสำนวนซึ่งวางตำแหน่งของคำทับศัพท์เหล่านี้ต่างกัน ก็จะได้เห็นได้ทันทีว่าเมื่อร้องแล้วจะไพเราะต่างกัน ดังตัวอย่างเช่น บทแปลของเนื้อเพลง "ฉันหนาที่รัก" ในตอนจบเพลงที่ว่า "รักสาวโรงงาน สาวโรงงานชื่อฉันหนา" สองสำนวนคือ *Ich liebe Chantana, die Webereimädchen ist* [8.2] (ผมรักฉันหนา คนที่เป็นสาวโรงงานผ้า) กับ **Ich liebe die Weberin. Und sie heißt Frau Chantana* [8.3] ก็จะเห็นได้ชัดว่า บทแปล [8.2] เมื่อนำมาร้องจะทำให้ต้องตัดแบ่งคำว่า *Webereimädchen* ให้เป็น *die Weberei-Mädchen* เพื่อให้เข้ากับทำนอง กลายเป็นการหยุดกลางคำ และคำถูกแบ่งเป็นสองส่วน ในทางตรงกันข้าม สำนวนแปล [8.3] สามารถนำมาร้องได้ไพเราะกว่า และที่สำคัญคือ สามารถหลีกเลี่ยงคำว่า "ฉันหนา" ในตอนจบได้แบบเดียวกันกับต้นฉบับเลย ซึ่งกรณีนี้จะเป็นเสน่ห์ในการใส่คำไทยแทรกลงไปในบทเพลงที่แปลเป็นภาษาเยอรมันแล้ว และในกรณีของประโยคนี้ ผู้วิจัยคิดว่ายังควรเสริมเรื่องการใส่คำซ้ำ คือ คำว่า "สาวโรงงาน" เข้าไปด้วย ซึ่งหากทำให้จำนวนพยางค์เกิน ก็สามารถไปย่อคำได้ที่คำกริยา และที่คำนำหน้านาม ทำให้สามารถแปลประโยคนี้ได้ว่า *Ich lieb' 'ne Weberin. Die Weberin heißt Chantana* ('ผมรักสาวโรงงาน สาวโรงงานชื่อฉันหนา')

ปัญหาในการแปลเพื่อให้บทแปลภาษาเยอรมันนั้นสามารถนำมาร้องได้กับทำนองของเพลงต้นฉบับ จึงเกิดจากปัญหาในการจัดสรรจำนวนพยางค์ และลักษณะของคำที่มีโครงสร้างเหมาะสม ตลอดจนการปรับเปลี่ยนตำแหน่งของคำในประโยค โดยที่ยังรักษารูปแบบทางไวยากรณ์ให้ถูกต้องอยู่โดยอาศัยการแบ่งวรรคตอน ก็เป็นกลวิธีที่ผู้แปลจำเป็นต้องใช้ เพื่อปรับแก้บทแปลของตนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นเยอรมัน

บทสรุป

ปัญหาทั้ง 7 ด้านที่จำแนกไว้ข้างต้นนี้เป็นการจำแนกโดยเริ่มจากปัญหาที่เป็นปัญหาทั่วไปจนถึงปัญหาที่เฉพาะเจาะจงสำหรับการแปลเพลงลูกทุ่งภาษาไทยเป็นภาษาเยอรมันตามคำนิยามที่กำหนดไว้ในงานวิจัยครั้งนี้ ปัญหาการขาดทักษะภาษาเยอรมัน และปัญหาการขาดทักษะภาษาไทยย่อมเป็นข้อจำกัดพื้นฐานของนักแปลทุกคน

แต่ข้อผิดพลาดจะมีน้อยหรือมากขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต้นทาง และภาษาปลายทางของผู้แปล ในงานวิจัยของ ถนอมนวล โอเจริญ (O'Charoen, 2002) ซึ่งวิเคราะห์ปัญหาในการแปลกวีนิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท จากภาษาเยอรมันเป็นภาษาไทย ได้ระบุถึงปัญหาการขาดทักษะภาษาไทยเช่นกัน ข้อสังเกตที่ได้จากการเปรียบเทียบ ปัญหาที่เกิดขึ้นในงานวิจัยสองเรื่องนี้ คือ ในการแปลงานกวีนิพนธ์และบทเพลงนั้น ทักษะการใช้ภาษาปลายทางน่าจะเป็นปัญหามากกว่าทักษะการใช้ภาษาต้นทาง เพราะในการแปลงานที่เป็นตัวบทเชิงสร้างสรรค์ มีศิลปะในการประพันธ์สูงนั้น เป็นการยากที่จะเสาะหา ถ้อยคำในภาษาปลายทางที่สามารถถ่ายทอดคุณค่าทางวรรณศิลป์นี้ออกมาได้อย่างงามเท่าเทียมกัน ปัญหาต่อมาที่พ้องกันกับงานวิจัยของ ถนอมนวล โอเจริญ ยังมีอีก 2 ด้าน คือ ปัญหาอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางภาษา และปัญหาอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม สำหรับปัญหาอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางภาษานั้น นับว่าเป็น ปัญหาที่พบบ่อยในงานแปลงานวรรณกรรมทุกประเภทเช่นกัน แต่ในงานวิจัยนี้อาจมีข้อจำกัด เพิ่มขึ้นเนื่องจากการแปลมีเงื่อนไขข้อจำกัดที่ต้องทำให้โครงสร้างที่แตกต่างกันของภาษาไทย และภาษาเยอรมันนั้น ถ่ายทอดออกมาด้วยจำนวนคำที่ใกล้เคียงกันมากที่สุด ในส่วนของการถ่ายทอดเนื้อความที่สะท้อนความแตกต่างทางวัฒนธรรมนั้น อาจถือได้ว่า ในการแปล เพลงลูกทุ่งและการแปลกวีนิพนธ์ หรือแม้กระทั่งการแปลวรรณกรรมโดยทั่วไปนั้น ผู้แปลมักประสบปัญหาเช่นนี้เป็นเรื่องปกติอยู่แล้ว แต่ส่วนที่เป็นปัญหาเฉพาะจะผูกอยู่กับ เนื้อหาของกวีนิพนธ์หรือบทเพลงแต่ละบทมากกว่า

การถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขในการใช้จำนวนคำใกล้เคียงต้นฉบับเดิม เพื่อให้สามารถ นำไปร้องกับทำนองดนตรีของเพลงต้นฉบับได้ นับเป็นการเพิ่มลักษณะพิเศษของ ปัญหาในการแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมันเข้าไปเสริมปัญหาทั่วไปที่เกิดขึ้น อยู่เป็นประจำแล้ว ปัญหาอีก 3 ด้านที่เหลือ คือ ปัญหาด้านการถ่ายทอดความหมายให้ครบถ้วน ปัญหาการแปลการซ้ำ และปัญหาในการเลือกสรรคำและโครงสร้างภาษาที่เหมาะสม นับว่าเป็นปัญหาเฉพาะในงานวิจัยครั้งนี้ ปัญหาเหล่านี้สอดคล้องกับที่พบในผลงานวิจัย ของ สุกนตลา ผาติธรรมรักษ์ (Bhatitrummarak, 2003) ซึ่งศึกษาการแปลเพลงประกอบ ภาพยนตร์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยจัดทำบทแปลเพลงแบบถ่ายทอดความหมาย และสามารถนำไปขับร้องได้ควบคู่กับบทแปลเพลงแบบตรงตัวเพื่อถ่ายทอดความหมาย และพบว่าปัญหาหลัก คือ การเปลี่ยนแปลงของความหมายไปจากต้นฉบับเดิม ปัญหา ดังกล่าวเกิดขึ้นจากการเลือกรักษารูปแบบเพื่อให้บทแปลมีทำนองดนตรีเช่นเดียวกับต้นฉบับ จึงจำเป็นต้องมีการแปลโดยตัดความบางส่วนหรือปรับการถ่ายทอดความหมายให้ผิดไปจาก ต้นฉบับบ้าง

การแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมันในงานวิจัยครั้งนี้มิได้มีวัตถุประสงค์

เพื่อพิสูจน์การใช้ทฤษฎีการแปลแบบใดแบบหนึ่ง แนวคิดที่ผู้วิจัยนำมาใช้สอนและแปลเพลงลูกทุ่งภาษาไทยเป็นภาษาเยอรมัน สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ในกระบวนการแปลของ เพาล์ คุสมาล์ (Kušmaul, 2000; 2010) มากที่สุด แม้ว่าคุสมาล์เองจะไม่ได้กล่าวถึงตัวบทประเภทที่เป็นบทเพลงเลยก็ตาม คุสมาล์ได้นำเสนอไว้ว่า แม้ว่าการแปลจะต้องอิงกับภาษาของต้นฉบับ แต่ในกระบวนการแปลนั้นบ่อยครั้งจำเป็นต้องแปลเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการแปล โดยเฉพาะหากรูปแบบของระบบภาษาดั้งเดิมกับภาษาปลายทางนั้นมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ ผลงานที่สะท้อนความคิดสร้างสรรค์จะต้องมีองค์ประกอบหลักสองประการ คือ ความแปลกใหม่และความเหมาะสม การแปลแบบสร้างสรรค์ จึงต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงภาษาต้นฉบับให้เกิดสิ่งใหม่ แต่ในเวลาเดียวกันจะต้องคงรักษาวัตถุประสงค์ของต้นฉบับไว้ เช่นเดียวกับการแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมันตามความจำกัดความและเงื่อนไขในงานวิจัยนี้ ซึ่งจำเป็นต้องแปลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการแปล บทแปลที่ได้ควรสะท้อนความคิดสร้างสรรค์ ในแง่ของความแปลกใหม่ จะเห็นได้ว่าบทแปลเพลงลูกทุ่งภาษาเยอรมันนั้น อาจเพิ่มลดจำนวนได้ตามข้อจำกัดและเสรีภาพที่สอดคล้องกับจังหวะอันช้าหรือเร็วของเพลงและลักษณะการร้อง (เช่น มีการเอื้อน ลากเสียงยาว หรือใส่ลูกคอในโน้ตนั้นหรือไม่) การจัดเรียงคำและพยางค์ให้สอดคล้องกับทำนองเพลง การแบ่งวรรคตามทำนองเพลง ตลอดจนการกำหนดให้คำที่เป็นพยางค์เสียงสั้น-ยาวแตกต่างกันวางอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมแก่การร้องมากที่สุด บางครั้งไม่อาจใช้ประโยคแบบเดียวกับที่ใช้ปกติก็ได้ ในแง่ความเหมาะสมอาจต้องเลือกตัดความบางอย่างออกไป และเลือกลดรูปการออกเสียงบางเสียง แต่ไม่ว่าจะใช้วิธีการสร้างสรรค์แบบใด ยังจะต้องอยู่ในกรอบที่ไม่ขัดกับระบบและไวยากรณ์ภาษาเยอรมันจนเกินไปจนกลายเป็นข้อผิดพลาด การจะบรรลุวัตถุประสงค์เช่นนี้ได้ จึงต้องอาศัยกระบวนการแปลที่ต้องการตรวจสอบตลอดเวลา อันได้แก่ ตรวจสอบความหมายจากพจนานุกรม หาข้อมูลประกอบเพิ่มเติม ตรวจสอบด้านการร้องด้วยการนำไปใช้จริง และตรวจสอบความถูกต้องและตรวจสอบว่าสำนวนแปลที่ได้เป็นที่ยอมรับได้หรือไม่ ผ่านการปรึกษาเจ้าของภาษา ผู้รู้ภาษาไทย ตลอดจนผู้ที่รู้ทั้งสองภาษาเป็นอย่างดี จึงจะได้บทแปลที่มีคุณภาพที่ดีที่สุดในการใช้งานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งปัญหาที่พบในกระบวนการแปลทั้ง 7 ด้านนั้นย่อมเกิดกับผู้แปลที่มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาเยอรมันและภาษาไทยได้ในระดับที่ดีกว่าเช่นกัน เพียงแต่อาจมีปริมาณน้อยกว่าเท่านั้น

แม้งานวิจัยนี้จะเป็นเพียงงานวิจัยในชั้นเรียนที่เกิดจากการปฏิบัติจริง แต่ก็พบว่ามิมิตที่น่าสนใจเป็นอันมาก เห็นได้ชัดว่าการพยายามถ่ายทอดเนื้อหาและสุนทรียภาพที่ปรากฏอยู่ในเพลงลูกทุ่งไทยนั้นสามารถนำไปสู่องค์ความรู้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

การสอน “การแปลเพลงลูกทุ่งไทยเป็นภาษาเยอรมัน” ในระดับอุดมศึกษา เป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะและความสามารถในภาษาต่างประเทศในมิติที่หลากหลาย และเปิดโลกทัศน์ให้นักศึกษาได้รู้จักภาษาเยอรมันในฐานะต่างประเทศในระดับที่ละเอียดอ่อนขึ้น ตลอดจนเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยของตนไปพร้อมกัน การเรียนรู้ “ความเป็นอื่น” โดยที่ไม่ลืม “รากเหง้า” ของตนเองเป็นทิศทางที่น่าส่งเสริม และยังสามารถตอบโจทย์ การปฏิบัติตามพันธกิจในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาไทยได้ว่าการศึกษาศาษาภาษาเยอรมันในระดับอุดมศึกษานั้น สามารถนำมาเชื่อมโยงกับ “ความเป็นไทย” และอาจนำไปใช้ประโยชน์ในสังคมไทยได้เช่นกัน

หัวข้อวิจัยของโครงการวิจัยนี้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เริ่มจากการร้องเพลงเล่นของนักศึกษา การทำโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของภาควิชา การขับร้องและแสดงเพลงลูกทุ่งเยอรมันในวาระต่าง ๆ ไปสู่การนำเสนอประสบการณ์ที่ได้รับไปพัฒนาเป็นเนื้อหาในการเรียนการสอน และนำเอาสิ่งที่ได้จากชั้นเรียนมาวิจัยอีกครั้ง สำหรับผู้วิจัยเองถือว่าเป็นความพยายามที่จะผสมผสานระหว่างการศึกษาและวิจัยตามรูปแบบปรัชญาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของ วิลเฮล์ม ฟอน ฮุมโบลท์ (Wilhelm von Humboldt) ที่เน้น “การศึกษาและการวิจัย” (Forschung und Lehre) ซึ่งเมื่อวิจัยแล้วควรก็สามารถนำสิ่งที่ได้ไปพัฒนาการเรียนการสอน และต่อยอดการศึกษาค้นคว้าวิชาการต่อไปได้อีก เนื่องจากโครงการวิจัยเพียงโครงการเดียวคงไม่สามารถให้คำตอบสุดท้ายในเรื่องใดได้ งานวิจัยนี้ก็เช่นกัน ผู้วิจัยเห็นว่าแม้จะเป็นเรื่องเฉพาะ ทั้งในแง่ของประเด็นการวิเคราะห์ เนื้อหา ตลอดจนข้อมูลที่วิเคราะห์ แต่ก็ยังอาจนำไปพัฒนาเป็นโครงการวิจัยต่อยอดออกไปได้อีกหลายด้าน จึงขอเสนอแนะบางหัวข้อที่เกี่ยวข้องกันและอาจวิจัยต่อไปได้อีกในอนาคตไว้ เช่น วิจัยการแปลเพลงลูกทุ่งตลอดจนจัดทำสรรนิพนธ์บทเพลงลูกทุ่งที่สอดคล้องกับพัฒนาการเพลงลูกทุ่งเพื่อนำองค์ความรู้ส่วนนี้ออกเผยแพร่แก่วงวิชาการเยอรมัน ตลอดจนนำเพลงลูกทุ่งเยอรมันที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในวงอื่น อาทิ ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งนี้ จะต้องอาศัยผู้แปลที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์สูงกว่ากลุ่มนักเรียนนักศึกษา

References

- Attaviryanupap, K. (2012). Likay & Lukthung in German: A Case Study of Integrating Thai Art and Culture with Foreign Lanugage Teaching and Learning (ลิเก-ลูกทุ่งเยอรมัน : กรณีตัวอย่างของการบูรณาการศิลปวัฒนธรรมไทยกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ). **Journal of Faculty of Arts, Silpakorn University**, 34(2): 9-38.
- _____. (2014). Kreatives Schreiben zwischen zwei Sprachen und Kulturen. Ein interkultureller Aspekt des DaF-Unterrichts im thailändischen Kontext. **Zeitschrift für interkulturelle Germanistik**, 5(1): 9-27.
- Bhatitrummarak, S. (2003). **Translation of songs from motion pictures from English to Thai** (การแปลเพลงประกอบภาพยนตร์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย). M.A. Mini Thesis (Language and Culture for Communication and Development), Mahidol University, Nakhon Pathom, Thailand.
- Damronglert, C. (1990) **Thai Country Song Literature: Ritual, Tradition, Value and Way of Life of Thai Country People Reflected in Thai Country Songs from After World War II to Present** (วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง : ขนบธรรมเนียมประเพณีค่านิยม และการดำรงชีวิตของชาวชนบทไทยที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งไทย ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงปัจจุบัน). Bangkok: Institute of Thai Studies, Thammasat University.
- Indrambarya, K. (2010). Zero Pronouns in Thai (ประธานไร้รูปในภาษาไทย). In **Proceedings of the pan-dialectal grammar of Thai symposium on diversity of languages in Thai society, standard Thai, Thai regional and social dialects: Issues and new discoveries** (รวมบทความเสนอในการประชุมวิชาการโครงการไวยากรณ์ไทย ฉบับครอบคลุมภาษาย่อย เรื่อง ความหลากหลายของภาษาในสังคมไทย ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยถิ่น และภาษาย่อยในสังคมไทย ประเด็นปัญหาและข้อค้นพบใหม่), edited by Prasithrathsint, A., Rungrojsuwan, S. and Sankaburanurak, S. Bangkok: ASP.
- Kußmaul, P. (2000). **Kreatives Übersetzen**. Tübingen: Stauffenburg.
- _____. (2010) **Verstehen und Übersetzen. Ein Lehr- und Arbeitsbuch**. 2. aktualisierte Auflage. Tübingen : Naar.

- O'Charoen, T. (2002). Translation of German Lyrics into Thai: A Case-Study of Problems in Translating German Lyrics of Graduate Students of the Faculty of Arts, Chulalongkorn University (การแปลกวีนิพนธ์เยอรมันเป็นไทย : กรณีศึกษาปัญหาการแปลกวีนิพนธ์ของนิสิตปริญญาโทบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย). **Journal of Faculty of Arts**, 31(1): 1-33.
- Office of National Culture Commission. (1989). **Half Century of Thai Country Songs (กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย)**. Bangkok: Office of National Culture Commission.
- Schümann, M. (2010). Worbildung. In **Deutsche Morphologie**, edited by Elke Hentschel. Berlin, New York: de Gruyter.
- Sonsri, N. (2008). Border Crossing of Music: Message and Language in Lyrics Translation (คีตศิลป์ข้ามพรมแดน: สารและภาษาในการแปลเพลง). In **Collected Academic Paper, Teaching Creative Writing and Harmony Through Language and Culture (รวมบทความวิชาการ สอนเขียนอย่างสร้างสรรค์และสมานฉันท์ ด้วยภาษาวัฒนธรรม)**. Bangkok: University of Thai Chamber of Commerce.
- The Royal Institute. (1999). **Dictionary of the Royal Institute Year 1999 (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542)**. Bangkok: Nanmee Books Publications.
- _____. (2002). **Dictionary of Literary Vocabularies English-Thai (พจนานุกรม ศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย)**. Bangkok: The Royal Institute.

